

ALLMÄNT VILLKOR
Gäller från 2010-01-01

Förenings- och Församlingsförsäkring

F 2000:3

Moderna Försäkringar AB
Moderna Försäkringar SAK AB
www.modernaforsakringar.se

moderna
F Ö R S Ä K R I N G A R

ALLMÄNT VILLKOR FÖR FÖRENINGSG- OCH FÖRSAMLINGSFÖRSÄKRING

Försäkringens omfattning framgår av försäkringsavtalet som består av

- försäkringsbrev eller försäkringsbevis med specifikationer och särskilda villkor
- detta villkor
- Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF
- Försäkringsavtalslagen (2005:104, FAL)
- övrig svensk rätt

Försäkringsbrevet eller försäkringsbeviset med specifikationer och åsatta försäkringsvillkor gäller före dispositiva lagregler. Innehåller de olika delarna av försäkringsavtalet motstridiga bestämmelser gäller tolkningsföreträde i den ordning som anges ovan, dock alltid så att särskilda regler har företräde framför generella.

Samtliga villkor är indelade efter ett gemensamt system, vilket medför att numreringen inte alltid är löpande.

Kursiv stil anger när ord, uttryck eller begrepp finns förklarade i kapitel Definitioner – Förklaringar i Allmänna avtalsbestämmelser och Definitioner – Förklaringar AB-DF.

Innehåll	Sid		
I	EGENDOMSFÖRSÄKRING	4	
1.	Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet	4	1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet 33
2.	När försäkringen gäller	4	2. När försäkringen gäller 33
3.	Var försäkringen gäller	4	3. Var försäkringen gäller 33
6.	Försäkrad egendom och försäkringsbelopp	4	6. Försäkringsbelopp – Högsta ersättning 33
7.	Vad försäkringen gäller för	7	7. Vad försäkringen gäller för 34
8.	Undantag	8	8. Undantag 35
9.	Maskinförsäkring	9	
21.	Skadevärderingsregler	9	
22.	Ersättningsregler	13	22. Ersättningsregler 37
23.	Självrisk	15	23. Självrisk 37
38.	Säkerhetsföreskrifter	16	
41.	Åtgärder vid skada	27	41. Åtgärder vid skada 38
42.	Skaderegleringsbestämmelser och preskription	27	42. Skaderegleringsbestämmelser och preskription 38
43.	Tidpunkt för betalning av ersättning	27	43. Tidpunkt för betalning av ersättning 38
II-IV	FÖLJDSKADEFÖRSÄKRING	28	VI RÄTTSSKYDDSFÖRSÄKRING 39
1.	Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet	28	A TVISTER 39
2.	När försäkringen gäller	28	1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet 39
3.	Var försäkringen gäller	28	2. När försäkringen gäller 39
4.	Försäkrat intresse	28	3. Var försäkringen gäller 39
6.	Försäkringsbelopp – Högsta ersättning	28	7. Vad försäkringen gäller för 39
7.	Vad försäkringen gäller för	29	8. Undantag 40
8.	Undantag	30	B SKATTEMÅL 41
22.	Ersättningsregler	31	1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet 41
23.	Självrisk	32	2. När försäkringen gäller 41
38.	Säkerhetsföreskrifter	32	3. Var försäkringen gäller 41
41.	Åtgärder vid skada	32	7. Vad försäkringen gäller för 41
42.	Skaderegleringsbestämmelser och preskription	32	8. Undantag 41
43.	Tidpunkt för betalning av ersättning	32	C GEMENSAMMA BESTÄMMELSER 42
V	ANSVARSFÖRSÄKRING	33	6. Försäkringsbelopp – Högsta ersättning 42
			8. Undantag 42
			22. Ersättningsregler 43
			23. Självrisk 43
			30. Åtgärder vid tvist 43
			42. Skaderegleringsbestämmelser och

preskription	44	2. När försäkringen gäller	57
43. Tidpunkt för betalning av ersättning	44	3. Var försäkringen gäller	57
VII KRISFÖRSÄKRING	45	6. Försäkringsbelopp – Högsta ersättning	57
1. Vem försäkringen gäller för	45	7. Vad försäkringen gäller för	57
2. När försäkringen gäller	45	8. Undantag	57
3. Var försäkringen gäller	45	23. Självrisk	58
6. Försäkrad behandling – Högsta ersättning	45	41. Åtgärder vid skada	58
7. Vad försäkringen gäller för	45	42. Skaderegleringsbestämmelser och preskription	58
22. Ersättningsregler	45	43. Tidpunkt för betalning av ersättning	58
23. Självrisk	45	XII FÖRMÖGENHETSBROTTSFÖRSÄKRING	59
41. Åtgärder vid skada	45	59	
42. Skaderegleringsbestämmelser och preskription	45	1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet	59
43. Tidpunkt för betalning av ersättning	45	2. När försäkringen gäller	59
VIII OLYCKSFALLSFÖRSÄKRING ⁴⁶		3. Var försäkringen gäller	59
1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet	46	6. Försäkringsbelopp – Högsta ersättning	59
2. När försäkringen gäller	46	7. Vad försäkringen gäller för	59
3. Var försäkringen gäller	46	8. Undantag	60
6. Försäkringsbelopp – Högsta ersättning	46	21. Skadevärderingsregler	61
7. Vad försäkringen gäller för	47	22. Ersättningsregler	61
8. Undantag	47	23. Självrisk	61
21. Skadevärderingsregler	48	38. Säkerhetsföreskrifter	61
22. Ersättningsregler	49	41. Åtgärder vid skada	62
23. Självrisk	53	42. Skaderegleringsbestämmelser och preskription	62
41. Åtgärder vid skada	53	43. Tidpunkt för betalning av ersättning	62
42. Skaderegleringsbestämmelser och preskription	53	XIII CISTERN- & OLJESKADEFÖRSÄKRING	63
43. Tidpunkt för betalning av ersättning	54	63	
44. Försäkringsavtalslagen med mera	54	A CISTERNFÖRSÄKRING	63
X STYRELSEANSVARSFÖRSÄKRING	55	6. Försäkrad egendom och försäkringsbelopp	63
1. Vem försäkringen gäller för	55	7. Vad försäkringen gäller för	63
2. När försäkringen gäller	55	8. Undantag	63
3. Var försäkringen gäller	55	B OLJESKADEFÖRSÄKRING – EGEN EGENDOM ⁶³	
6. Försäkringsbelopp – Högsta ersättning	55	6. Försäkrad egendom och försäkringsbelopp	63
7. Vad försäkringen gäller för	55	7. Vad försäkringen gäller för	63
8. Undantag	55	8. Undantag	63
22. Ersättningsregler	56	C OLJESKADEFÖRSÄKRING – TREDJE MAN TILLHÖRIG EGENDOM	64
23. Självrisk	56	6. Försäkringsbelopp – Högsta ersättning	64
41. Åtgärder vid skada	56	7. Vad försäkringen gäller för	64
43. Skaderegleringsbestämmelser och preskription	56	8. Undantag	64
43. Tidpunkt för betalning av ersättning	56	D GEMENSAMMA BESTÄMMELSER FÖR CISTERN OCH OLJESKADA	64
XI SANERINGS- & HUSBOCKSFÖRSÄKRING	57	3. Var försäkringen gäller	64
1. Vem försäkringen gäller för	57	23. Självrisk	64
		38. Säkerhetsföreskrifter	64
		DEFINITIONER - FÖRKLARINGAR	65

I EGENDOMSFÖRSÄKRING

1 Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

Försäkringen avser i försäkringsbrevet angiven förenings- eller församlingsverksamhet och gäller för *försäkringstagaren* såsom ägare av försäkrad egendom.

- 1.1 Annan ägare Försäkringen gäller dessutom för annan ägare av försäkrad egendom som *försäkringstagaren* enligt avtal åtagit sig ansvar för.

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

3 Var försäkringen gäller

- 3.1 På försäkringsstället Försäkringen gäller för försäkrad egendom inom *försäkringsställe* som anges i försäkringsbrevet.
- 3.2 På annan plats Försäkringen gäller intill högst 10 *prisbasbelopp* vid tillfällig förvaring, dock längst 6 månader, på annan plats inom Norden.
- 3.3 Vid rån eller överfall Försäkringen gäller i hela världen vid *rån* eller *överfall* i samband med tjänsteutövning.
- 3.4 Under transport Försäkringen gäller för skada under transport inom Norden, till och från angivet *försäkringsställe*, med försäkringstagarens egna, hyrda eller leasade fordon samt under lastning och lossning i samband med sådan transport.
- 3.5 Arbetsområde Utan särskilt avtal gäller försäkringen inte på *arbetsområde*.
- 3.6 Vid resa Försäkringen gäller vid resa i hela världen om resan avses att vara högst 45 dagar.

6 Försäkrad egendom och försäkringsbelopp

- 6.1 Försäkrad egendom Försäkringen omfattar egendom som anges i försäkringsbrevet eller försäkringsbeviset med *objekttyp* eller på annat sätt. Försäkringen gäller som flytande försäkring inom i försäkringsbrevet angivna försäkringsställen.

- 6.1.1 Undantagen egendom Försäkringen omfattar nedan angiven egendom endast om denna särskilt anges i försäkringsbrevet
- mötestält (se punkt 6.1.2.4)
 - egendom förvarad utomhus
 - container uppställd utomhus samt egendom förvarad i denna
 - *trafikförsäkringspliktiga motordrivna fordon* och släpfordon till dessa
 - luftfartyg, svävare, hydrokoptrar, segel- eller maskindrivna skepp och båtar, timmersläp, kassuner, pontoner, pontonkranar, mudderverk eller byggnadsverk, under bogsering till sjöss
 - mobilkranar, tornsvängkranar, gräv-, schakt-, väg- och pålningsmaskiner
 - sådana delar av maskinfundament, byggnadsgrund eller grundmur som ligger lägre än såväl lägsta källargolv som angränsande jord- eller vattenyta
 - egendom som *försäkringstagaren* hyr ut eller leasar ut
 - *kulvertanläggning* och *servisledning* längre än 20 meter
 - produktiv *skog* och skogsmark
 - brunn och vattentäkt
 - egendom på *arbetsområde*
 - levande djur och växande gröda
 - båthus, brygga, badhytt, kallbadhus, växthus, plasthall, tält och tillfälligt hus, till exempel barack eller liknande, samt egendom i sådana hus
 - *annans egendom* bestående av *pengar* och *värdehandlingar*

6.1.2 Övrig egendom	<p>6.1.2.4 Mötestält Om det i försäkringsbrevet anges att mötestält ingår gäller försäkringen även för sådant och till detta hörande inventarier, inredning och fast monterade högtalare, dock inte musikinstrument, radio- och högtalarutrusning.</p> <p>Anmärkning Med mötestält avses tält på fast konstruktion (ställningar, master, stolpar, linor eller liknande) och inte uppbyggt av luftövertryck.</p> <p>För rest mötestält gäller försäkringen, om inte annat anges i försäkringsbrevet, med förhöjd självrisk enligt punkt 23.</p>
6.2 Försäkringsbelopp – Högsta ersättning	<p>Försäkringen gäller med ett gemensamt försäkringsbelopp för egendom tillhörig samma <i>objekttyp</i> inom i försäkringsbrevet angivna försäkringsställen.</p> <p>För <i>byggnad</i> gäller <i>fullvärdesförsäkring</i> eller <i>förstariskförsäkring</i>.</p> <p>För <i>lös egendom</i> gäller <i>förstariskförsäkring</i>.</p> <p>Vid <i>fullvärdesförsäkring</i> och <i>förstariskförsäkring</i> anges detta i försäkringsbrevet eller i försäkringsbeviset.</p> <p>För fastställande av försäkringsbelopp, se punkt 22.3.</p>
6.2.1 Begränsade belopp	<p>Försäkringen omfattar följande egendom intill högst nedan angivna belopp. Beloppen kan höjas – tilläggsbeloppet anges i försäkringsbrevet eller i försäkringsbeviset.</p> <p>Vid försäkring av <i>Byggnad</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Trädgård, tomt och markanläggning</i> 7 prisbasbelopp • <i>Fastighetsinventarier</i> 5 prisbasbelopp • Merkostnad till följd av myndighetsbeslut 5 prisbasbelopp • Merkostnad till följd av byggnads särart 5 prisbasbelopp <p>Vid försäkring av <i>Lös egendom</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Varor och lotterivinster</i> 2 prisbasbelopp • <i>Kyrksilver som förvaras på annat sätt än enligt punkt 38.5.4 Säkerhetsföreskrifter - Inbrott</i> 0,5 prisbasbelopp • <i>Ritningar, arkivalier och datainformation</i> 2 prisbasbelopp • <i>Licens för nyttjanderätt till standardprogram</i> 1 prisbasbelopp • <i>Pengar och värdehandlingar</i> <ul style="list-style-type: none"> - förvarade på försäkringsstället i låst värdeskåp 2 prisbasbelopp* - förvarade på annat sätt på försäkringsstället 0,5 prisbasbelopp - vid rån eller överfall 5 prisbasbelopp • <i>Annans egendom bestående av stöldbegärlig egendom,</i> 2 prisbasbelopp • <i>Arbetstagares egendom, dock inte pengar och värdehandlingar</i> 0,2 prisbasbelopp per arbetstagare eller enligt kollektivavtal • <i>Skytt och markis</i> 1 prisbasbelopp • <i>Hyrd lokal som försäkringstagaren enligt hyreskontrakt är skyldig att svara för</i> 2 prisbasbelopp • <i>Egen bekostad fast inredning</i> 1 prisbasbelopp

Anmärkning

*Belopp intill 5 *prisbasbelopp* förutsätter förvaring i *värdeskåp* med lägsta klassning enligt följande

- SIS 70 40 01, klass V3
 - SIS 83 75 01, lägst klass V2S
 - svensk standard SMS 3000/SS 3000, lägst 80-120 poäng
 - svensk standard SMS 3150/INSTA 610, lägst 40 poäng
 - LPS 1183, lägst Grade II
 - europeisk standard SS – EN 1143-1, lägst Grade II
- eller motsvarande kassa- eller värdevalv.

6.2.2 Högsta ersättning

För vissa skadehändelser är högsta ersättning begränsad enligt nedan, om inte annat anges i försäkringsbrevet eller i försäkringsbeviset.

6.2.2.1 *Naturskada och dammgenombrott*

Den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, hyresförlust, extrakostnad och röjning är begränsad till

- 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom *jordskred*, *jordras*, *bergras*, *lavin*, *jordskalv*, genombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm
- 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom *skyfall*, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i *byggnad* eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

6.2.2.2 *Vatten- och annan vätskeutströmning*

För skada genom annan vätskeutströmning än

- vatten från *installation* med därtill anslutna anordningar
 - vattenånga eller vätska från *installation* eller anordning för lokaluppvärmning
 - vatten från utrymme inomhus, som har golvbrunn och som för sin funktion försetts med isolering avsedd att förhindra utströmning
 - vatten från pumpgröp vid oförutsett fel på pumpmaskineriet eller vid strömavbrott
 - vätska från *kyl- eller frysenhet* vid strömavbrott eller fel på enheten
- är ersättningen begränsad till 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.3 *Rån eller överfall*

För skada genom *rån* eller *överfall* är ersättningen begränsad till 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

Vid *rån* av egendom

- bestående av *pengar och värdehandlingar*, inom eller utanför *försäkringslokal*, är ersättningen begränsad till 2 *prisbasbelopp* per skadetillfälle
- bestående av
 - föremål helt eller delvis av ädel metall, äkta pärlor eller ädelstenar
 - ur avsedda att bäras
 - *konstverk*
 utanför *försäkringslokal* är ersättningen begränsad till 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.4 *Glas*

För skada på *glas* samt på detta utförd utsmyckning (inristning, dekalering och liknande) är ersättningen begränsad till 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle. Denna begränsning gäller inte vid skada genom *brand*, *explosion*, åskslag eller *elfenomen*.

6.2.2.5 *Låsändringar*

För låsändringar till följd av att nyckel eller låskod stulits i samband med *inbrott* eller *utbrott* i *försäkringslokal* eller vid *rån* hos *försäkringstagaren* eller dennes ombud är ersättningen begränsad till 2 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.6 *Transport*

För skada under transport, samt under lastning och lossning i samband med sådan transport, är ersättningen begränsad till 5 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.7 Montering, lyft med mera

För annan skada än *brand* i samband med montering, demontering, lyft och förflyttning inom *försäkringsställe*, och av den föranledd följskada är ersättningen begränsad till 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle. Denna begränsning gäller inte för skada i samband med egendomens underhåll på försäkringsstället.

6.2.2.8 Skadegörelse utan samband med inbrott eller utbrott

Den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, hyresförlust, extrakostnad och röjning är begränsad till 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skadegörelse på försäkrad egendom utan samband med *inbrott* eller *utbrott*.

För skada

- genom olovlig målning, färgning, klotter, inristning eller liknande
- på av *försäkringstagaren* hyrd *byggnad* eller lokal som denne enligt hyreskontrakt är skyldig att svara för

är dock ersättningen begränsad till 1 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.9 Smash and grab

För skada genom tillgrepp utifrån genom krossat fönster är ersättningen för stulen eller skadad *stöldbegärlig egendom* begränsad till sammanlagt högst 20 % av *prisbasbeloppet* per fönster såvida fönstret inte är särskilt skyddat enligt föreskrifter i punkt 38.5.5.

6.3 Investering och prisändring

Har egendomens värde under försäkringsåret ökat genom investering eller *prisändring* höjs kalkyl- eller försäkringsbeloppet från försäkringsårets början enligt nedan. Avser försäkringsbeloppet helvärdesförsäkrad egendom gäller reglerna för *underförsäkring* om försäkringsbeloppet var felaktigt vid försäkringsårets början.

6.3.1 Byggnad

För *byggnad* gäller att vid

- *fullvärdesförsäkring* är värdestegring genom investering begränsad till 30 % av det vid försäkringsårets början gällande kalkylbeloppet (enligt tillämplig värderingsmetod) per *byggnad*
- *förstariskförsäkring* är värdestegring begränsad till *prisändring*.

6.3.2 Maskinerier

För *maskinerier* gäller att vid

- *förstariskförsäkring* är värdestegring begränsad till *prisändring*.

6.3.3 Varor

För *varor* gäller att vid

- *förstariskförsäkring* är värdestegring begränsad till *prisändring*.

6.3.4 Övrig egendom

För övrig egendom gäller att vid

- *förstariskförsäkring* är värdestegring begränsad till *prisändring*.

6.3.6 Anmälan om investering

Investering med värde över 5 miljoner kronor skall omedelbart anmälas till Moderna Försäkringar.

7 Vad försäkringen gäller för

7.1 Allrisk

Försäkringen gäller, dock med undantag enligt punkt 8, för plötslig och oförutsedd fysisk skada på eller förlust av försäkrad egendom. Försäkringen avser endast sådan skada som består i att egendomens värde minskar eller går förlorat.

7.1.1	Utströmning från installation eller våtutrymme	Försäkringen gäller även för skada genom oförutsedd utströmning av <ul style="list-style-type: none"> • vatten från <i>installation</i> med därtill anslutna anordningar • vattenånga eller vätska från <i>installation</i> eller anordning för lokaluppvärmning • vatten från utrymme inomhus, som har golvbrunn och som för sin funktion försetts med isolering avsedd att förhindra utströmning.
7.1.2	Lokalisering och friläggning	Vid ersättningsbar skada enligt punkt 7.1.1 ersätts kostnad för lokalisering och friläggning av läckagestället inom <i>byggnad</i> för att möjliggöra reparation av det fel som har orsakat skadan. Även kostnad för <i>återställande</i> efter sådan reparation ersätts.
7.1.3	Säkerhetsföreskrifter	Beträffande säkerhetsföreskrifter och påföljd om dessa inte efterlevs, se punkt 38.
8	Undantag	Utöver allmänna undantag enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 39, gäller följande undantag.
8.1	Skada på viss egendom	För <i>maskinerier</i> , <i>fastighetsmaskin</i> och <i>installation</i> gäller försäkringen inte för inifrån kommande skada såvida skadan inte orsakats av <i>brand</i> , <i>explosion</i> , åskslag eller <i>elfenomen</i> . Se dock punkt 9 Maskinförsäkring.
8.2	Skada genom	Försäkringen gäller inte för skada genom <ul style="list-style-type: none"> • översvämning (se dock punkt 6.2.2.1) • genombrott av kraftverksdamm eller regleringsdamm för elkraftproduktion • fukt, röta, mögel, svamp, eller vätska – som inte beror på vätska från <i>installation</i> med därtill anslutna anordningar • vätskeutströmning från rökkanal, ventilationskanal, dräneringssystem, tak, altan, parkeringsdäck, takränna och utvändigt stuprör • sotutströmning från rökkanals mynning eller från byggtork • <i>skadedjur</i>, insekter, bakterier, virus eller smittoämnen • sprängningsarbete • stöld utan samband med <i>inbrott</i> eller <i>utbrott</i> • bedrägeri, förskingring eller liknande förmögenhetsbrott • ändring av temperatur eller luftfuktighet till följd av fel i automatisk klimatanläggning • förskjutning eller sättning i mark eller grundkonstruktion • påkörning med motordrivet fordon för vilken trafikskadelagen (1975:1410, TSL) gäller • <i>datavirus</i> • smälta eller kontamination • vind (oavsett vindhastighet) eller <i>snötryck</i>, som beror på felaktigt byggnadsarbete, felaktig byggnadskonstruktion, ingrepp i bärande stomme eller bristande underhåll • <i>storm</i> på tält och plasthall, såvida inte annat anges i försäkringsbrevet.
8.3	Skada genom åskslag strömavbrott eller annat elfenomen	Försäkringen gäller inte för skada genom åskslag, strömavbrott eller annat <i>elfenomen</i> på <ul style="list-style-type: none"> • <i>elektrisk utrustning</i> vars inkommande eller utgående spänning överstiger 400 V. Se dock punkt 9 Maskinförsäkring • egendom i <i>kyl- eller frysenhet</i>.
8.4	Skada på	Försäkringen gäller inte för <ul style="list-style-type: none"> • skada på <i>varor</i>, produkter i arbete eller <i>kunders egendom</i>, om skadan beror på fel i konstruktion, råd eller anvisning, fel i beräkningar eller beskrivningar, materialfel eller felaktigt utförd bearbetning, tillverkning, montering, reparation, förvaring eller annan hantering • skada på golv- och väggbeklädnad inklusive <i>tätskikt</i> vid skada som orsakas av att tätskiktet är bristfälligt • utrunnen vätska eller smälta • kontaminerad egendom • skada på eller förlust av <i>datainformation</i>, såvida skadan inte är en direkt följd av en ersättningsbar skada på eller förlust av <i>datamedia</i>

		<ul style="list-style-type: none"> • skada på verktyg under transport eller vid lastning och lossning i samband med transport • skada på <i>kulvertanläggning</i> och <i>servisledning</i> genom ras eller skred om skadan orsakas av schaktnings-, pålnings- eller spontningsarbete eller uppläggning av jord- eller stenmassor eller gruvdrift.
8.5	Skada som består i	Försäkringen gäller inte för skada som består i <ul style="list-style-type: none"> • förlitning, förbrukning, utmattning, <i>korrosion</i> (till exempel rost eller frätning), <i>kavitation</i>, beläggning eller avsättning • förlust av värme- eller elenergi, värmebärare eller vatten.
8.6	Skada av annan art	Försäkringen gäller inte för skada som är av sådan art att den inte påverkar egendomens användbarhet eller som kan avhjälpas genom normal service eller justering.
8.7	Yrkesmässig transport	Försäkringen gäller inte för skada vid yrkesmässig transportverksamhet.
9	Maskinförsäkring	
		Försäkringen gäller för skada på i försäkringsbrevet angivna <i>maskinerier</i> , <i>fastighetsmaskin</i> och <i>installation</i> genom plötslig och oförsedd inifrån kommande skada.
9.1	Undantag	
	9.1.1 Undantagen egendom	Försäkringen gäller inte för skada på <ul style="list-style-type: none"> • elpatron i värmepanna eller varmvattenberedare • rökgång, fundament, murverk, inmurning eller infodring • formar och utbytbara verktyg • förbrukningsmaterial.
	9.1.2 Skada genom	Försäkringen gäller inte för skada genom <ul style="list-style-type: none"> • sprängningsarbete • smälta • frysning, om inte skäliga åtgärder vidtagits för att förhindra sådan skada.
	9.1.3 Skada som består i	Försäkringen gäller inte för skada som består i förlitning, förbrukning, sprickbildning, utmattning, <i>korrosion</i> (till exempel rost eller frätning), <i>kavitation</i> , beläggning eller avsättning.
	9.1.4 Skada av annan art	Försäkringen gäller inte för skada som är av sådan art att den inte påverkar egendomens användbarhet eller som kan avhjälpas genom normal service eller justering.
21	Skadevärderingsregler	
		Vid skada på egendom beräknas skadebeloppet enligt nedan angivna regler. Skadad och oskadad egendom värderas efter samma grunder.
21.1	Värdering av skada på byggnad	
	21.1.1 Byggnad som återställs	Om <i>återställande</i> sker värderas skadan till kostnaden för att utan dröjsmål återställa <i>byggnad</i> med samma utförande, men på ett rationellt sätt vad avser metoder och material.
		Från återställandekostnaden görs avdrag för värdeminskning genom ålder och bruk på byggnadsdel enligt reglerna i tabell i punkt 21.1.8. För och byggnadsdel vars underhåll varit eftersatt eller som utsatts för onormalt slitage görs – utöver avdrag enligt tabell i punkt 21.1.8 – ett särskilt avdrag på återställande- och reparationskostnaden. Detta gäller även för och byggnadsdel som inte anges i tabellen för åldersavdrag.

Om *återställande* sker på annan plats får skadekostnaden inte överstiga vad det skulle ha kostat att återställa den skadade byggnaden på samma grund.
Återställandekostnaden minskas med den värdeökning som kan uppstå till följd av sådan förhöjd ändamålsenlighet som har annan orsak än ändrad belägenhet.

Återställande måste ske senast inom 2 år från skadedagen. Sker det senare på grund av hinder, som inte beror på den försäkrade, får tiden 2 år räknas från den dag då hindret upphörde, dock längst 3 år från skadedagen.

I skadekostnaden inräknas inte merkostnader som beror på forceringsåtgärder, till exempel reparation på övertid, inköp till överpris för snabbare leverans eller transport på annat sätt än med sedvanligt transportmedel.

Kan utan väsentlig olägenhet *återställande* ske i samband med normalt underhåll värderas skadan till uppskattad andel av underhållskostnaden.

21.1.1.1 Merkostnad till följd av myndighetsbeslut

I skadekostnaden enligt ovan ingår även merkostnad – intill 5 prisbasbelopp – som föränleds av att skadad *byggnad* enligt myndighetsbeslut eller för *byggnad* gällande normer i något hänseende måste ges annan konstruktion eller utförande än före skadan. I skadekostnaden ingår dock inte kostnad för förelägganden som utfärdats före skadan eller som är föränledd av arkeologiska undersökningar. Inte heller ingår sådan kostnad som uppkommer till följd av att högre krav ställs på funktionen hos anläggning eller maskinell utrustning för industriell process som bedrivs i byggnaden.

21.1.1.2 Merkostnad avseende K/Q-märkt byggnad

I skadekostnaden enligt ovan ingår även merkostnad – intill 5 prisbasbelopp – vad avser dokumenterad K/Q-märkt byggnad som föränleds av att byggnaden efter skada, på grund av sin särart inte kan återställas på ett rationellt sätt. Skadan värderas till kostnaden för att utan dröjsmål reparera den skadade byggnaden med motsvarande tidsenligt byggnadsmaterial och utförande samt konstnärlig utsmyckning som före skadan i den mån detta är möjligt och skäligt.

21.1.2 Värdering av byggnadsdel

Vid skada på byggnadsdel (*installation*, maskinell utrustning, *ytbeklädnad* med mera) värderas skadan till återställandekostnaden med avdrag enligt ålderstabell i punkt 21.1.8. Detta gäller oberoende av värdeminskning för byggnaden. Varje föremål, ledningssystem och *ytbeklädnad* bedöms för sig.

Vid skada på *våtutrymme* betraktas golv och vägg som en enhet.

21.1.3 Duk i plasthall och tält

Skada på duk i plasthall och tält värderas till kostnaden för *återställande*, dock högst till dagsvärdet.

21.1.5 Annan byggnad anskaffas

Anskaffas inom 2 år annan *byggnad* för samma ändamål i stället för den skadade, värderas skadan enligt punkt 21.1.1, varvid dock den ökning i värde som kan uppstå genom avvikelse i användbarhet och belägenhet skall dras av.

21.1.6 Byggnaden återställs inte och annan byggnad anskaffas inte

Återställs inte den skadade byggnaden eller anskaffas inte annan *byggnad* för samma ändamål inom 2 år, värderas skadan till skillnaden mellan byggnadens *dagsvärde* omedelbart före och omedelbart efter skadan.

21.1.7 Hinder på grund av lag eller myndighets föreskrift

Om *återställande* av *byggnad* hindras på grund av lag eller myndighets föreskrift, är den försäkrade även berättigad till ersättning - restvärdeersättning – för vad kvarvarande delar därigenom förlorat i värde.

Den försäkrade är skyldig att följa Moderna Försäkringars anvisningar och på deras bekostnad vidta nödvändiga åtgärder, såsom att söka dispens eller överklaga beslut. Följs inte anvisningarna är den försäkrade inte berättigad till ersättning för den förlust som uppstår genom att kvarvarande delar av *byggnad* inte kan användas.

21.1.8 Ålderstabell

Byggnadsdel	Antal år utan åldersavdrag för material och arbete	Avdrag per påbörjat år därefter
<i>Installation</i> och maskinell		

utrustning		
• rörsystem, vattenradiatorer	20 år	5 %
• varmvattenberedare	5 år	8 %
• värmepumpar, hushållsmaskiner, inkl spis	2 år	10 %
• solfångare, vindkraftverk, takvärme	5 år	8 %
• elinstallation	25 år	5 %
• larmanläggning	5 år	8 %
• övriga installationer samt annan maskinell utrustning än hushållsmaskin	10 år	5 %
• sanitetsgods	10 år	5 %
Radio- och TV-antenn (även parabol), markis	5 år	8 %
Målning, tapetsering samt annan väggbeklädnad (inte våtrum)	5 år	8 %
Golvbeklädnad (inte våtrum)		
• trä- och parkettgolv, linoleum	10 år	5 %
• keramik, sten	20 år	2 %
• textila, övriga	5 år	10 %
Våtrumsbeklädnad inkl <i>tätskikt</i>		
• golv och väggmatta (trädsvetsad)	5 år	8 %
• keramiska plattor	10 år	5 %
• övriga material och utförande samt målning i <i>våtrum</i>	5 år	10 %
Takbeläggning av papp	10 år	8 %
Skorsten		
• stål eller plåt	5 år	5 %
• annat material	20 år	2 %

Avskrivning för värdeminskning begränsas till högst 80 % av värdet för byggnadsdel som före skadan var funktionsduglig.

21.2 Värdering av skada på maskinerier och fastighetsinventarier

21.2.1 Maskinerier och fastighetsinventarier som återställs

Om *återställande* sker värderas skadan till kostnaden för att utan dröjsmål återställa föremålet på ett rationellt sätt vad beträffar metoder och material.

Återställande måste ske snarast, dock senast inom 2 år.

21.2.2 Maskinerier och fastighetsinventarier med värde som är mindre än halva nyanskaffningsvärdet

I skadekostnaden skall inte inräknas merkostnad som orsakas av reparation på övertid eller som uppkommer genom att transport sker på annat sätt än med sedvanligt transportmedel. Den värdeminskning som föremålet efter reparation möjligen kan anses ha undergått genom skadan skall inte inräknas. Utökas i samband med *återställande* skadat föremåls utrustning eller avkastningsförmåga, skall vid värderingen skälig hänsyn tas till detta. Om föremålet vid skadetillfället minskat i värde genom ålder, slitage och omodernitet med mer än halva nyanskaffningsvärdet, värderas skadan till kostnaden för *återställande*, dock högst till det på grund av ålder, slitage och omodernitet minskade värdet.

21.2.3 Maskinerier och fastighetsinventarier som inte återställs

Återställs inte det skadade föremålet inom 2 år, värderas skadan till skillnaden mellan föremålets *dagsvärde* omedelbart före och omedelbart efter skadan.

21.2.4 Speciella regler för viss angiven egendom

21.2.4.1 Dator med utrustning

Skada på *dator* med utrustning värderas till kostnaden för *återställande*, dock högst till *dagsvärdet*. *Dagsvärde* fastställs enligt nedan.

Datorns ålder i månader	Ersättning i procent av marknadsvärdet
< 6 månader	100 %
7–12 månader	80 %
13–18 månader	60 %
19–36 månader	40 %
> 36 månader	20 %

21.2.4.2 Elektrisk utrustning

Vid skada på lindningar – och på grund av detta uppkomna skador på plåtar till *elektrisk utrustning* – värderas skadan till kostnaden för *återställande* med avdrag för värdeminskning.

Vid beräkning av skadeersättningen skall för elektriska motorer, generatorer och transformatorer skall avdrag göras för värdeminskning på lindningarnas och plåtarnas återställandekostnad (det vill säga kostnaderna för ut- och inmontering, transport, material och arbete) enligt nedan.

Föremål	Antal år utan avdrag	Avdrag för varje påbörjat år därefter
Motor	10 år	5 %
Generator	15 år	4 %
Transformator	15 år	3 %

Om driftförhållandena är sådana att värdeminskning på lindningarna sker i en väsentligt snabbare takt än vad som anges ovan, skall detta beaktas genom att procentsatsen ökas och/eller tidpunkten för dess tillämpning tidigareläggs.

21.2.4.3 Motordrivna fordon med flera föremål

Skada på följande föremål värderas till kostnaden för *återställande*, dock högst till dagsvärdet

- trafikförsäkringspliktiga motordrivna fordon och släpfordon till dessa
- skogsmaskin, till exempel processor eller fällare
- för bygg- och anläggningsverksamhet avsedd maskin, panna, skjul eller bod.

21.2.4.4 Kulvertanläggning och servisledning

Vid skada på *kulvertanläggning* och *servisledning* värderas kostnaden för *återställande* - inklusive kostnad för lokalisering och friläggning av skadestället samt återfyllning efter utförd reparation – med avdrag för värdeminskning.

Avdrag för värdeminskning görs med 5 % av återställandekostnaden för varje år som förflutit sedan egendomen första gången togs i bruk.

21.2.4.8 Högsta avskrivning

Avskrivning för värdeminskning av egendom under punkt 21.2.4.1 till 21.2.4.4 begränsas till högst 80 % av värdet på föremål som före skadan var funktionsdugligt.

- 21.3 Värdering av varor
- 21.3.1 Varor, för försäljning
 Varor som den försäkrade har anskaffat för försäljning värderas till vad det vid skadetillfället skulle ha kostat att ersätta dem med nya *varor* av samma slag. Har varornas värde före skadan minskat på grund av inkurans eller annan omständighet värderas de med hänsyn till detta.
- 21.3.2 Varor, egen tillverkning
 Varor som den försäkrade tillverkat eller har haft under tillverkning värderas till tillverkningskostnaderna – direkt material, materialomkostnader, direkt arbetslön, tillverkningsomkostnader och administrationskostnader – vid skadetillfället, dock högst till det pris för vilket egendomen då hade kunnat försälas.
- 21.3.3 Varor, sålda och leveransfärdiga
 Varor sålda och färdiga för leverans skall – i den mån leverans inte kan fullgöras med andra *varor* – värderas till det avtalade försäljningspriset, minskat med inbesparade kostnader.
- 21.4 Värdering av övrig egendom
- 21.4.1 Ritningar, arkivalier och datainformation
 Skadan värderas till de normala kostnader som inom 2 år läggs ned för att återställa den förlust av för verksamheten nödvändig information som uppkommer genom skadan.
 Med *ritningar, arkivalier och datainformation* avses endast sådana ritningar, register eller kartotek som innehåller information, som med nödvändighet måste återskapas efter skada.
- 21.4.2 Pengar och värdehandlingar
 För pengar och sådana värdehandlingar som inte kan återställas värderas skadan till kontantvärdet vid skadetillfället. För övriga värdehandlingar värderas skadan till de normala kostnader som inom 2 år läggs ned på återställandet.
- 21.4.3 Kunders/Annans egendom
 Skadan värderas efter de regler som gäller för den *objekttyp* egendomen tillhör, till exempel *maskinerier* eller *varor*.
- 21.4.4 Arbetstagares egendom
Arbetstagares egendom som den försäkrade är skyldig att ersätta enligt kollektivavtal värderas enligt kollektivavtalets regler. *Arbetstagares egendom* i övrigt värderas enligt Moderna Försäkringars villkor för hemförsäkring.
- 21.4.6 Trädgård, tomt och markanläggning
 Skadan värderas till vad det kostar att återställa *trädgård, tomt och markanläggning*. Vid nyplantering av buskar och träd lämnas ersättning endast för plantor som normalt saluförs i handelsträdgård eller plantskola.
- 21.5 Värdering av lös egendom
- 21.5.1 Lös egendom
Lös egendom värderas enligt de regler som gäller för respektive *objekttyp* som egendomen tillhör enligt punkt 21.2 till 21.4.
- 22 Ersättningsregler
- 22.1 Skadeersättning
 Moderna Försäkringar ersätter
- skadekostnad värderad enligt punkt 21
 - röjningskostnad med mera enligt punkt 22.5
 - räddningskostnad enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.3
- med avdrag för
- självrisk enligt punkt 23
 - eventuellt leverantörsåtagande enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 39.4
 - eventuell *underförsäkring* eller otillräckligt kalkylbelopp enligt punkt 22.4
 - övriga bestämmelser som kan inverka på ersättningen. Till exempel påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter enligt punkt 38.20.
- Vid *förstariskförsäkring* lämnas ersättning högst med försäkringsbeloppet.
- 22.2 Försäkringsformer

22.2.1	Helvärdesförsäkring	Full försäkring vid <i>helvärdesförsäkring</i> föreligger om försäkringsbeloppet motsvarar minst det belopp som beräknas enligt punkt 22.3. Föreligger full försäkring ersätts uppkommen skada i dess helhet intill försäkringsbeloppet med de begränsningar som framgår av villkoren i övrigt.
22.2.2	Fullvärdesförsäkring	Anges det i försäkringsbrevet att egendom är fullvärdesförsäkrad ersätts uppkommen skada i dess helhet med de begränsningar som framgår av villkoren i övrigt.
22.2.3	Förstariskförsäkring	Anges det i försäkringsbrevet att egendom är förstariskförsäkrad ersätts uppkommen skada inklusive röjningskostnader intill försäkringsbeloppet med de begränsningar som framgår av villkoren i övrigt.
22.3	Fastställande av försäkringsbelopp	
22.3.1	Försäkringsbelopp för byggnad - helvärdesförsäkring	För <i>byggnad</i> skall försäkringsbeloppet motsvara byggnadens <i>nyanskaffningsvärde</i> vid skadetillfället.
22.3.2	Försäkringsbelopp för maskinerier och fastighetsinventarier	För <i>maskinerier</i> och <i>fastighetsinventarier</i> skall försäkringsbeloppet motsvara maskineriernas <i>nyanskaffningsvärde</i> vid skadetillfället. I kostnaden skall inräknas alla kostnader som fordras för att föremålet skall kunna tas i bruk.
22.3.3	Försäkringsbelopp för varor	För <i>varor</i> skall försäkringsbeloppet motsvara varornas värde vid skadetillfället enligt värderingsreglerna i punkt 21.3.
22.3.4	Ritningar, arkivalier och datainformation	För <i>ritningar</i> , <i>arkivalier</i> och <i>datainformation</i> skall försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 21.4.1.
22.3.5	Pengar och värdehandlingar	För <i>pengar</i> och <i>värdehandlingar</i> skall försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 21.4.2.
22.3.6	Kunders egendom	För <i>kunders egendom</i> skall försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 21.4.3.
22.3.7	Arbetstagares egendom	För <i>arbetstagares egendom</i> är försäkringsbeloppet högst 0,2 <i>prisbasbelopp</i> per <i>arbetstagar</i> eller det högre belopp som kan finnas angivet i respektive kollektivavtal.
22.3.9	Trädgård, tomt och markanläggning	För <i>trädgård</i> , <i>tomt</i> och <i>markanläggning</i> skall försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 21.4.6.
22.3.10	Lös egendom	För <i>lös egendom</i> skall värdet motsvara det sammanlagda värdet för respektive <i>objekttyp</i> enligt 22.3.2 till 22.3.7.
22.3.15	Gemensamt försäkringsbelopp	Är försäkringsbeloppet gemensamt för flera föremål men lägre än föremålets sammanlagda värde, ersätts vid skada på sådant föremål endast så stor del av skadan som motsvarar förhållandet mellan försäkringsbeloppet och värde. Denna regel gäller i tillämpliga delar även för räddnings- och röjningskostnader.
22.4	Underförsäkring och otillräckligt kalkylbelopp	
22.4.1	Underförsäkring	Föreligger inte full försäkring – <i>underförsäkring</i> – ersätts endast så stor del av skadan som försäkringsbeloppet utgör av beloppet som beräknas enligt punkt 21.

22.4.2	Otillräckligt kalkylbelopp	<i>Försäkringstagaren</i> skall underrätta Moderna Försäkringar om ny-, till- eller ombyggnad eller annan därmed jämförbar förbättring av fullvärdesförsäkrad egendom för att nya premieunderlag skall fastställas. Försummas detta ersätts endast så stor del av skadan som motsvarar förhållandet mellan den erlagda premien för den aktuella egendomen och den premie som rätteligen skulle ha erlagts för denna.
22.4.3	Reducering av räddnings- och röjningskostnad	Vid <i>underförsäkring</i> och otillräckligt kalkylbelopp görs motsvarande reduktion av räddnings- och röjningskostnader.
22.5	Röjningskostnad med mera	Försäkringen ersätter kostnader för röjning efter ersättningsbar skada på försäkrad egendom enligt följande regler. Utöver försäkringsbeloppet ersätts kostnader för nödvändig rivning, röjning, borttransport, destruktion och deponering. Vid <i>förstarisikförsäkring</i> begränsas dock den sammanlagda ersättningen till försäkringsbeloppet.
22.5.1	Högsta ersättning	<p><i>22.5.1.1 Varor</i> Vid skada på <i>varor</i> lämnas ersättning med högst 20 % av varornas värde vid skadetillfället, dock högst 30 <i>prisbasbelopp</i>.</p> <p><i>22.5.1.2 Förening med mera</i> Vid förening av eller annan inverkan på sjö eller annat vattenområde eller grundvatten lämnas ersättning med högst 10 <i>prisbasbelopp</i>.</p> <p><i>22.5.1.3 Naturskada och dammgombrott</i> Vid skada enligt punkt 6.2.2.1 är den sammanlagda ersättningen för egendom, <i>avbrott</i>, hyresförlust, extrakostnad och röjning begränsad till</p> <ul style="list-style-type: none"> • 125 <i>prisbasbelopp</i> per skadetillfälle vid skada genom <i>jordskred, jordras, berggras, lavin, jordskalv</i>, gombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm • 25 <i>prisbasbelopp</i> per skadetillfälle vid skada genom <i>skyfall</i>, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i <i>byggnad</i> eller inomhus tränger upp ur avloppsledning. <p><i>22.5.1.4 Skadegörelse utan samband med inbrott eller utbrott</i> Den sammanlagda ersättningen för egendom, <i>avbrott</i>, hyresförlust, extrakostnad och röjning är begränsad till 125 <i>prisbasbelopp</i> per skadetillfälle vid skadegörelse på försäkrad egendom utan samband med <i>inbrott</i> eller <i>utbrott</i>.</p>
23	Självrisk	
23.1	Grundsjälvrisk	<p>Vid varje skadetillfälle dras från beräknad skadekostnad enligt punkt 21, röjningskostnad med mera enligt punkt 22.5 och räddningskostnad enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.3 ett belopp som utgör den försäkrades självrisk.</p> <p>Lägsta självrisk för försäkringen anges i försäkringsbrevet (grundsjälvrisk).</p> <p>För vissa skadehändelser är självricken förhöjd enligt punkt 23.2. Är den valda grundsjälvricken högre än de särskilda självriskerna gäller den högre grundsjälvricken.</p> <p>Avser försäkringen flera fastigheter enligt fastighetsregistret tillämpas en självrisk för varje fastighet. Ligger flera fastigheter inom samma kvarter tillämpas dock endast en självrisk för dessa.</p>

23.2 Särskild självrisk

- 23.2.1 Utströmning från installation eller våtutrymme
Självrisk är 1 *prisbasbelopp* utöver avtalad grundsjälvrisk, vid skada genom läckage från
- *tätskikt* med anslutningar och genomföringar
 - *installation* genom åldersförändring, till exempel *korrosion* eller förslitning, eller av uppenbart eftersatt underhåll.
- 23.2.2 Naturskada och dammgenombrott
Självrisk är 1 *prisbasbelopp* utöver avtalad grundsjälvrisk vid naturskada och dammgenombrott enligt punkt 6.2.2.1.
- 23.2.3 Snötryck
Självrisk är 1 *prisbasbelopp* utöver avtalad grundsjälvrisk, vid skada genom *snötryck*.
- 23.2.4 Skada orsakad av motordrivet fordon
Självrisk är 10 % av skadebeloppet, dock lägst 1 *prisbasbelopp* och högst 5 *prisbasbelopp* vid skada orsakad av motordrivet fordon i det fall då trafikskadeersättning enligt trafikskadelagen (1975:1410, TSL) inte lämnas eller då denna lag inte gäller.
- 23.2.5 Inhägnat område
Självrisk är 1 *prisbasbelopp* utöver avtalad grundsjälvrisk vid skada på egendom förvarad utomhus inom inhägnat område.
- 23.2.6 Kulvertanläggning
Självrisk är 0,5 *prisbasbelopp* vid skada på *kulvertanläggning* och *servisledning*.
- 23.1.11 Mötestält
Självrisk är 10 % av skadebeloppet, dock lägst 0,5 *prisbasbelopp* och högst 5 *prisbasbelopp*, vid skada på rest mötestält med tillhörande inventarier med mera, se punkt 6.1.2.4, som inträffar under perioden 1 oktober till 1 maj.

38 Säkerhetsföreskrifter

- 38.1 Generella regler
Den försäkrade skall utöver angivna föreskrifter i punkt 38.2 till 38.12 följa
- de föreskrifter som anges i försäkringsbrevet, Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF eller i särskilt villkor
 - de föreskrifter som meddelas av tillverkare, leverantör, besiktningsman eller motsvarande, i syfte att förhindra eller begränsa skada
 - de föreskrifter – med tillämpningsföreskrifter – som i syfte att förhindra eller begränsa skada meddelats i lag eller förordning om till exempel
 - brandfarliga och explosiva varor i lag (1988:868) samt förordning (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor
 - elektrisk starkströmsanläggning i förordning (1957:601) om elektriska starkströmsanläggningar samt förordning (1993:1068) om elektrisk materiel.
- 38.2 Säkerhetsföreskrifter för vissa objekt - Samtliga skadehändelser
- 38.2.1 Datorer och datamedia
- 38.2.1.1 *Datormiljö*
Datoranläggning och maskinutrymme skall vara försedd med tillförlitlig och nödvändig kraftförsörjning samt sådan utrustning som skyddar mot skada genom åskslag, strömavbrott eller variationer i nätspänningen.
- Finns serviceavtal har Moderna Försäkringar rätt att få kopia av avtalet.
- 38.2.1.2 *Förvaring av bärbar dator*
På *försäkringsställe* skall bärbar *dator* på annan tid än normal arbets- och öppetid förvaras dold i skåp, låda eller liknande.
- Utanför *försäkringsställe* skall bärbar *dator* förvaras med rimlig aktsamhet. Exempel på rimlig aktsamhet är att egendomen hålls under uppsikt eller låses in i lokal, skåp eller låda.
- 38.2.1.3 *Förvaring av originalprogram*

Original exemplar av *programvara* skall förvaras på sådant sätt att inte exemplaret och installerat program kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

38.2.1.4 Förvaring av bevis på nyttjanderätt

Licensbevis eller licensetikett nummer skall förvaras på sådant sätt att licensen och installerat program inte kan skadas eller förloras vid samma tillfälle.

38.2.1.5 Rutiner för säkerhetskopia

Säkerhetskopia skall framställas dagligen under arbetsdag eller med den högre frekvens som vanligen tillämpas inom försäkringstagarens verksamhetsområde.

Säkerhetskopia skall vara en komplett backup av all information och vara korrekt och funktionsduglig.

38.2.1.6 Förvaring av säkerhetskopia

Säkerhetskopia skall förvaras skild från originalet (datorns hårddisk) på ett sådant sätt att kopian och originalet inte kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

38.2.1.7 Programvara försedd med hårdvarulås

Hårdvarulås får inte skruvas direkt på datorutgång utan skall anslutas via kabel. Låset skruvas fast under skrivbord eller motsvarande. För bärbara datorer skall hårdvarulåset förvaras på sådant sätt att datorn och hårdvarulåset inte kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

38.2.1.8 Larm

Larmanläggning skall vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Försäkringsförbundets tekniska rekommendationer eller, om sådan inte är tillämplig, enligt tillverkarens eller av försäkringsbolagen godkänd anläggningens rekommendation. Vid krav på larmöverföring skall larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

38.2.2 Ritningar, arkivalier och datainformation

För att förhindra skada på ritningar och andra arkivalier, det vill säga, register, kartotek och dyligt, som vid skada inte kan rekonstrueras utan anlitan av expertis, skall dessa vara mikrofilmade eller på annat sätt kopierade. Filmen eller kopian skall förvaras på sådant sätt att den inte kan förstöras i samband med att originalen skadas. För *datainformation* gäller reglerna enligt punkt 38.2.1.

38.2.3 Egendom av antikvariskt, kulturhistoriskt och konstnärligt värde

Egendom av antikvariskt, kulturhistoriskt och konstnärligt värde skall vara särskilt dokumenterad, till exempel med foto, ritningar etcetera, och vara upptagen på särskild inventarieförteckning. Aktuell dokumentation skall förvaras på sådant sätt att den inte kan förstöras i samband med att egendomen skadas. Detta gäller även *K/Q-märkt byggnad*.

38.3 Säkerhetsföreskrifter
- Brand och snötryck

38.3.1 Revisionsbesiktning av elektrisk starkströmsanläggning

Anges i försäkringsbrevet att elektrisk starkströmsanläggning skall revisionsbesiktas gäller följande.

Elektrisk starkströmsanläggning skall på försäkringstagarens bekostnad revisionsbesiktas i den omfattning som föreskrivs av Moderna Försäkringar.

Elektrisk starkströmsanläggning är enligt gällande statliga föreskrifter varje elanläggning för sådan spänning, ström eller frekvens som kan vara farlig för person eller egendom.

Revisionsbesiktning skall enligt överenskommelse mellan försäkringsbolagen, handhas av Svenska Brandskyddsföreningens Elektriska Nämnd (EN), genom av nämnden auktoriserad besiktningsingenjör.

Intyg om revisionsbesiktning skall utfärdas av besiktningsingenjören. Det skall av *försäkringstagaren* på begäran uppvisas för Moderna Försäkringar.

Vid revisionsbesiktningen påtalade fel och brister skall av behörig person rättas till inom 2 månader efter besiktningen.

	<p>Den första revisionsbesiktningen skall göras inom 1 år efter det att hela anläggningen blivit besiktningspliktig. Därefter skall revisionsbesiktning normalt ske vart tredje kalenderår med högst 40 månader mellan besiktningarna. Annan besiktningsfrekvens kan gälla.</p>
38.3.2 Brandsläckningsredskap och larmanordningar	<p>Brandsläckningsredskap och larmanordningar skall finnas i den utsträckning som anges av kommunens brand- eller räddningstjänst eller av Moderna Försäkringar.</p> <p>Samtliga föreskrivna skyddsanordningar skall vara i funktion. Exempelvis skall</p> <ul style="list-style-type: none">• brandsläckare vara fylld och fungerande• larmanläggning skall vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Försäkringsförbundets tekniska rekommendationer FTR 110. Vid krav på larmöverföring skall larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.
38.3.3 Branddörrar och annan sektionering	<p>Branddörr, brandlucka och annan liknande sektionering skall vara stängd eller vara uppställd med anordning som stänger dörren, brandluckan eller sektioneringen vid rökutveckling.</p> <p>Genomföringar och andra öppningar i brandsektionering skall vara tätade med tygodkända brandtätningmetoder.</p>
38.3.4 Uppvärmningsanordningar	<p>Brännbart material skall hållas på nödvändigt avstånd från heta ytor på eldstäder och rökkanaler eller skyddas med isolering mot överhettning.</p> <p>Varmluftspanna, byggtork och annan flyttbar anordning för uppvärmning med fast, flytande eller gasformigt bränsle skall vara av typ som godkänts av Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut eller annan behörig instans.</p> <p>Flyttbar elvärmeapparat skall vara utförd enligt gällande EU-direktiv – CE-märkt.</p> <p>Flyttbara uppvärmningsanordningar får inte användas i brand- eller explosionsfarliga utrymmen.</p> <p>Byggtork får användas för uppvärmning av <i>byggnad</i> endast i samband med byggnads- och anläggningsarbete.</p>
38.3.5 Batteriladdning	<p>Vid laddning av batteri för drivning av fordon skall Arbetsmiljöverkets föreskrifter angående blybatterier AFS 1988:4 följas.</p>
38.3.6 Brännbart material förvarat utomhus	<p>På annan tid än under normal arbets- och öppettid får inte emballage eller annat brännbart material, till exempel lastpallar, plastbackar, avfall med mera, förvaras på lastkaj, varuintag eller annan plats utomhus närmare än 6 meter från <i>byggnad</i>.</p> <p>Föreskriften gäller dock inte om förvaringen sker</p> <ul style="list-style-type: none">• på lastkaj, varuintag eller annan plats skyddad med godkänd sprinkleranläggning• inom inhägnat område som uppfyller kraven enligt punkt 38.5.7• i slutna och låsta container.
38.3.7 Tobaksrökning	<p>Rökning får ske i kontor, matsalar, samlingslokaler, på särskilt anvisade platser och efter godkännande från Moderna Försäkringar eller kommunens brand- eller räddningstjänst, även på fasta arbetsplatser. På övriga platser får rökning inte ske.</p>

38.3.8 Motordrivet fordon	<p>Motordrivet fordon (motorfordon, traktor, motorredskap och terrängmotorfordon) får i för arbetet nödvändig omfattning föras in eller användas i lokal eller upplag under förutsättning att</p> <ul style="list-style-type: none"> • fyllning, tömning eller byte av bränslebehållare samt laddning av batteri sker på ett betryggande sätt och på plats avskild från lokalen eller upplaget i övrigt • permanent lastnings- och lossningsplats förses med brandsläckningsredskap • Moderna Försäkringar eller kommunens brand- eller räddningstjänst lämnat medgivande till detta om lokalen eller upplaget är brand- eller explosionsfarliga. <p>Motordrivet fordon får inte utan medgivande av Moderna Försäkringar eller kommunens brand- eller räddningstjänst garageras inom fabriktions- eller lagerlokal eller upplag.</p>
38.3.9 Speciella anordningar	<p>Sådana anordningar där risk för överhettning föreligger, exempelvis bastuaggregat och kaffebryggare, skall vara försedd med timer som inte går att koppla ur.</p>
38.3.10 Brandfarliga heta arbeten	<p><i>38.3.10.1 Allmänna säkerhetsföreskrifter</i> Dessa säkerhetsföreskrifter för <i>heta arbeten</i> gäller för tillfällig arbetsplats där <i>heta arbeten</i> utförs och fara för <i>brand</i> kan föreligga.</p> <p>Med <i>heta arbeten</i> avses svetsning, skärning, lödning, takläggning, bearbetning med snabbgående verktyg och annat arbete som medför uppvärmning eller gnistbildning. Den försäkrade svarar gentemot Moderna Försäkringar för att nedanstående säkerhetsföreskrifter följs av</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. den försäkrades företagsledning 2. övriga anställda hos den försäkrade 3. entreprenörer och andra uppdragstagare som anlitas av den försäkrade. <p>Om någon som anges i punkt 1 till 3 ovan, inte följer dessa säkerhetsföreskrifter kan ersättningen minskas eller helt utebli. Se punkt 38.20.</p> <p>Anmärkning För <i>heta arbeten</i> på tak gäller även särskilda föreskrifter enligt punkt. 38.3.10.2.</p> <p>Tillstånd Den som avser att bedriva eller låta bedriva <i>heta arbeten</i> på tillfällig arbetsplats (till exempel ägare eller brukare av fastighet eller total- eller generalentreprenör) skall skriftligen utse en tillståndsansvarig som skall bedöma om arbetena medför fara för <i>brand</i>.</p> <p>Om fara för <i>brand</i> anses föreligga, får <i>heta arbeten</i> utföras endast under förutsättning att den tillståndsansvarige</p> <ul style="list-style-type: none"> • utfärdar tillstånd för arbetena på Svenska Brandskyddsföreningens (SBF) blankett: "Tillstånd/Kontrollista" för <i>heta arbeten</i> eller motsvarande, som skall vara fullständigt ifyllt • under arbetenas utförande förvissas sig om att nedanstående säkerhetsregler följs. <p>Den tillståndsansvarige får delegera sitt ansvar endast om den som utsett honom skriftligen medgivit detta.</p> <p>Den tillståndsansvarige får inte utföra de heta arbetena.</p> <p>Säkerhetsregel nr 1 - Behörighet Den som skall utföra brandfarliga <i>heta arbeten</i> skall ha behörighet och erfarenhet av brandskydd. Detsamma gäller den som skall vara brandvakt. Behörighetsutbildning skall vara genomförd enligt den plan som beslutats av försäkringsbolagens och SBFs utbildningskommitté för <i>heta arbeten</i>.</p> <p>Den som är utsedd att regelbundet vara tillståndsansvarig skall ha motsvarande utbildning och erfarenheter.</p> <p>Säkerhetsregel nr 2 - Brandvakt</p>

Brandvakt skall utses och finnas på arbetsplatsen – även under arbetsrast – under den tid som de heta arbetena utförs och under den efterbevakningstid – minst en timme – eller annan tid som den tillståndsansvarige angett i Tillståndet. Brandvakten får inte lämna arbetsplatsen förrän faran för *brand* upphört. Brandvakt krävs inte när den tillståndsansvarige bedömer att det är uppenbart att arbetet kan utföras med samma säkerhet utan brandvakt.

Säkerhetsregel nr 3 - Brandfarlig vara

För arbete i utrymme som innehåller eller har innehållit brandfarlig vara, skall tillstånd inhämtas av kommunens brand- eller räddningstjänst.

Säkerhetsregel nr 4 - Städning och vattning

Arbetsplatsen skall vara städad och vid behov vattnad.

Säkerhetsregel nr 5 - Brännbart material

Brännbart material på och i närheten av arbetsplatsen skall flyttas bort, skyddas genom övertäckning och avskärmas.

Säkerhetsregel nr 6 – Dolda brännbara byggnadsdelar

Värmeledande konstruktioner och dolda brännbara byggnadsdelar skall undersökas med hänsyn till brandfaran, samt vid konstaterad brandfara skyddas och göras åtkomliga för omedelbar släckinsats.

Säkerhetsregel nr 7 - Otätheter

Springor, hål, genomföringar och andra öppningar på och i närheten av arbetsplatsen skall vara tätade och även kontrollerade med hänsyn till brandfaran.

Säkerhetsregel nr 8 - Släckutrustning

Godkänd, fungerande och tillräcklig släckutrustning skall finnas tillgänglig för omedelbar släckinsats. Här avses slang med vatten eller två certifierade handbrandsläckare med minsta effektivitetsklass 34A 233B (minst 6 kg).

Vid takläggning krävs

Slang med vatten och två certifierade handbrandsläckare med minsta effektivitetsklass 34A 233B (minst 6 kg) samt brytverktyg (till exempel pikyxa) och handstrålkastare. När förutsättning för släckning med vatten saknas, till exempel vid risk för frysning eller vid lågt vattentryck, skall utrustningen kompletteras med ytterligare en certifierad brandsläckare med lägst effektivitetsklass 34A 233B (minst 6 kg).

Säkerhetsregel nr 9 - Svetsutrustning

Svetsutrustning skall vara felfri. Acetylenflaska skall vara försedd med bakslagsskydd. Svetsbrännare skall vara försedd med backventil för bränngas och syrgas. Skyddshandske och avstängningsnyckel skall finnas.

Säkerhetsregel nr 10 - Larmning

Räddningstjänsten/brandkåren skall kunna larmas omedelbart. Fungerande mobiltelefon skall finnas tillgänglig om inte stationär telefon finns inom räckhåll. Den som uppdras att larma skall känna till arbetsplatsens adress.

Säkerhetsregel nr 11 - Torkning, uppvärmning och upptining

Vid torkning eller uppvärmning genom förbränning med gas, skall lågan vara innesluten så att den inte kan orsaka antändning.

Säkerhetsregel nr 12 - Torkning av underlag och applicering av tätskikt

Vid torkning av underlag och applicering av tätskikt får material uppvärmas till högst 300°C.

		<p>Säkerhetsregel nr 13 - Smältning av asfalt Vid smältning av asfalt skall utrustningen ställas upp, hanteras och tillses enligt SBF:s "Säkerhetsregler för smältning av asfalt vid arbeten på tak och balkonger."</p> <p>38.3.10.2 Takarbeten - särskilda föreskrifter utöver ovanstående Arbetet skall utföras på följande sätt.</p> <p>Vid smältning av asfalt skall utrustningen ställas upp, hanteras och tillses enligt SBF:s säkerhetsregler i samband med arbeten på tak. Torkning och applicering får inte utföras med öppen låga.</p> <p>Vid arbetenas utförande skall släckutrustning bestående av slang med vatten och två godkända, fungerande handbrandsläckare ABE III, brytverktyg (till exempel pikyxa) och handstrål kastare finnas för omedelbar släckinsats.</p> <p>Förberedande åtgärder för alarmering från arbetsplats på tak skall vidtas, till exempel genom att medföra mobiltelefon.</p>
38.3.11	Snötryck	<p>För att förhindra skada genom <i>snötryck</i> skall den försäkrade undanröja långtidspåverkande snölast. Vid extrem nederbörd, andra extrema väderförhållanden eller plötsliga väderomslag skall röjning ske vid första möjliga tillfälle.</p>
38.4	Säkerhetsföreskrifter – Vatten- och vätskeutströmning	<p>För att förhindra skada genom utströmning skall</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>installation</i> för vatten ha tillräcklig isolering och temperaturen i <i>försäkringslokal</i> vara tillräckligt hög för att förhindra skada genom frysning • invändig <i>installation</i> för regn- och smältvatten uppfylla de krav som ställs på avloppsledningar enligt byggnorm eller branschregler gällande vid tidpunkten för uppförandet eller reparationen • <i>installation</i> för vatten vara provad och godkänd i vedertagen ordning • <i>tätskikt</i> i <i>våutrymme</i> uppfylla de funktionskrav som uppställts i byggnorm eller branschregler gällande vid tidpunkten för uppförandet eller reparationen • <i>varor</i> befintliga i <i>källarlokal</i> vara uppallade minst 10 centimeter över golvet. <p>Se även punkt 38.12 Säkerhetsföreskrifter - Cistern och oljeskada.</p>
38.4.1	Larm	<p>Larmanläggning skall vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Försäkringsförbundets tekniska rekommendationer eller, om sådan saknas, enligt tillverkarens eller av försäkringsbolagen godkänd anläggningens rekommendationer. Vid krav på larmöverföring skall larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.</p>
38.5	Säkerhetsföreskrifter - Inbrott	<p><i>Försäkringslokal</i> skall uppfylla fastställt skydds krav enligt nedan. Dessutom krävs att samtliga föreskrivna skyddsanordningar skall vara i funktion. Exempelvis skall</p> <ul style="list-style-type: none"> • lås vara låsta • regler vara reglade • larmanläggning vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Försäkringsförbundets tekniska rekommendationer FTR 130. Vid krav på larmöverföring skall signal nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.
	Skyddsklass 1	<p>Om inte annat anges i försäkringsbrevet gäller försäkringen med <i>skyddsklass 1</i>.</p> <p>Angivna regler nedan utgör exempel på grundkrav. Då förhållandena skiftar kan inte anvisningar lämnas för alla förekommande fall. Mer detaljerad information avseende godtagbara lösningar för inbrottskydd kan hämtas ur Moderna Försäkringars informationsbroschyrer avseende <i>skyddsklass 1</i> till 3 eller i gällande regler för Mekaniskt inbrottskydd SSF 200 som kan beställas från Svenska Stöldskyddsföreningen, SSF. Hos SSF kan även andra tekniska föreskrifter beställas, bland annat gällande Elektromekaniskt skydd, och Säkerhetsguiden där godkända och rekommenderade produkter för inbrottskydd redovisas.</p>
	38.5.1 Försäkringslokal	<p>Försäkringslokals omslutningsyta (vägg, golv, tak, dörr- och fönsterenheter med mera - mot andra lokaler i byggnaden och mot det fria) skall i sin helhet - både vad</p>

avser det byggnadstekniska utförande och lås och reglingsanordningar – ge ett godtagbart skydd mot *inbrott* och försvåra bortförandet av stöldgods.

Innervägg och mellanbjälklag samt innertak som utgör del av försäkringslokalens omslutningsyta skall ha likvärdig motståndskraft mot *inbrott* som yttervägg. Vägg skall anslutas tätt till bärande konstruktion. Yttervägg, bottenbjälklag och yttertak som uppfyller hållfasthets-, täthets- och värmeisoleringskraven i Boverkets byggregler BBR 2002:19 (eller svensk Byggnorm SBN 80) är som regel godtagbara. En oisolerad yttervägg (till exempel regelvägg med enkel *ytbeklädnad* av plåt, plast eller träpanel) eller innervägg av gips är inte godtagbar.

38.5.1.1 Dörr, port och lucka

Med dörr avses dörrblad och dörrkarm. Dörr skall uppfylla lägst dörrklass 1 enligt svensk standard SS 817345 alternativt motståndsklass (MK) 2 enligt SS ENV 1627 eller vara förstärkt till motsvarande nivå.

Dörr, port och lucka i omslutningsyta skall vara låst med av försäkringsbolagen *godkänd låsenhet* eller med annan låsanordning som i det särskilda fallet godtagits av Moderna Försäkringar.

För pardörrar gäller dessutom att den ena dörren skall vara reglad både upp- och nedtill med säkrade kantreglar, låst spanjolett eller på likvärdigt sätt.

Dörr, port eller lucka anses inte låst om nyckel lämnas kvar i låset. Lås med fungerande vred är aldrig *godkänd låsenhet*.

Anmärkning

Även elektromekanisk låsanläggning enligt reglerna i FTR 210 är godkänd.

Dörr, port och lucka anses inte låst om

- kodmedia eller nyckel lämnas kvar i låsanläggningen
- dörr, port eller lucka
 - är stängd och låsanläggningen inte är i funktion
 - inte är stängd och låsanläggningen inte är i funktion.

38.5.1.2 Fönster

Fönster (*glas*, båge, karm) och fastsättning skall ge ett godtagbart skydd mot *inbrott*. Med fönster avses även ruta av *glas* i dörr och lucka samt väggparti av *glas*.

Öppningsbart fönster i omslutningsyta skall, oavsett placering, vara stängt och invändigt reglat. Detta gäller även fönster med inkrypningskydd.

Ventilationsfönster ovan dörr får dock vara öppet om det har stoppbom som tillåter en maximal öppning av 15 centimeter, eller har inkrypningskydd. Bommen skall vara av plattstål, minst 5 x 30 millimeter.

38.5.1.3 Brandventilator

Brandventilator skall vara stängd och reglad med mekanisk reglingsanordning åtkomlig endast från insidan eller ha inkrypningskydd.

Exempel på inkrypningskydd för brandventilator är stålgaller utfört så att största öppning är 150 x 300 millimeter.

38.5.1.4 Annan öppning

Annan öppning i omslutningsyta till exempel ventilationskanal eller ventilationsöppning som är större än 150 x 300 millimeter skall ha inkrypningskydd.

Anmärkning

Exempel på godtagbara inkrypningskydd är

- ett invändigt monterat galler eller rulljalusi i lägst klass 3 enligt SSF:s "Norm för galler" SSFN 012 eller enligt SS-ENV 1627 motståndsklass 4, eller
- en i metallram invändigt monterad polykarbonatskiva som minst uppfyller kraven enligt SS-EN 356 klass P7B, eller
- ett laminerat *glas* som minst uppfyller kraven enligt SS EN 365 klass P7B och som monteras i en stabil båge eller karm. Laminerat *glas* får inte förväxlas med härdat *glas*.

Inkrypningskydd skall monteras enligt tillverkarens anvisningar i vägg, karm eller dörrblad. All fastsättning skall vara sådan att demontering inte kan göras från utsidan utan avsevärd svårighet.

Öppningsbara inkrypningskydd skall låsas med *godkänd låsenhet*.

38.5.2 Lås och låsenhet

Ett lås utgörs av en låsenhet som består av

- ett låshus med tillhörande spärrmekanism samt för låsets funktion nödvändiga låsbehör och till låset hörande slutbleck, eller
- ett hänglås med beslag.

38.5.2.1 Godkänd låsenhet

Ett godkänt lås skall uppfylla lägst låsklass 3 i SS 3522. Det innebär bland annat att ett godkänt lås

- skall från båda sidor om dörren endast kunna öppnas och låsas med för låset avsedd nyckel
- inte får ha vred om inte vredet kan spärras eller frikopplas så att låset inte kan öppnas med detta
- skall vara utfört så att inga delar som påverkar låsets inbrottskydd kan demonteras från låsets utsida. Sådana delar skall inte heller kunna demonteras från dörrens insida annat än med specialverktyg.

38.5.2.2 Godkänt slutbleck

Ett godkänt slutbleck skall uppfylla lägst låsklass 3 i SS 3522.

38.5.2.3 Godkänt hänglås med godkänt beslag för dörr, port eller lucka

Ett godkänt hänglås med godkänt beslag för dörr, port eller lucka skall vid invändig montering uppfylla lägst hänglåsklass 3 och vid utvändig montering uppfylla lägst hänglåsklass 4 enligt SSFN 014 Norm för hänglås respektive SSF 018 Norm för hänglåsbeslag.

38.5.2.4 Godkänd elektromekanisk låsanläggning

En godkänd elektromekanisk låsanläggning skall uppfylla reglerna i Försäkringsförbundets tekniska rekommendation FTR 210.

38.5.3 Handhavande av, lås, kod, låskombination eller nyckel

Lås, kod, låskombination eller nyckel skall omedelbart bytas eller ändras om det finns anledning att misstänka att någon obehörigen innehar nyckel eller har kännedom om koden eller låskombinationen.

Nyckeln, koden eller låskombinationen till *byggnad* eller *försäkringslokal* skall handhas och förvaras på betryggande sätt. Den får till exempel inte vara märkt eller placerad så att den kan identifieras av obehörig. Den får inte heller förvaras på sådant sätt i försäkringslokalen att den är lätt tillgänglig för obehörig. I nyckelskåp i anslutning till lokal får endast förvaras sådan nyckel som uteslutande passar till allmänt utrymme såsom pannrum, soprum, hissmaskinrum eller liknande, vilket är betryggande avskilt från annan lokal.

	<p><i>38.5.3.1 Nyckel till värdeskåp, kassa- eller värdevalv</i> Nyckel till värdeskåp, kassa- eller värdevalv får inte förvaras på samma försäkringsställe som skåpet eller valvet. Sådan nyckel skall förvaras i låst</p> <ul style="list-style-type: none"> • lokal på annan plats som uppfyller samma krav på inbrottskydd som gäller för det försäkringsställe där stölden eller skadegörelsen sker • bostad på försäkringsställe då den som har hand om nyckeln vistas där • bostad på annan plats än försäkringsställe.
<p>38.5.4 Stöld utan samband med inbrott</p>	<p><i>38.5.4.1 Stöld och skadegörelse i förenings- eller församlingslokal</i> Försäkringstagaren skall iaktta rimlig aktsamhet för att förhindra stöld av och skadegörelse på till föreningen eller församlingen hörande lös egendom vid förvaring och tillsyn av sådan egendom. Exempel på rimlig aktsamhet är att egendomen hålls under uppsikt eller låses in i lokal eller inhägnad, eller låses fast så att egendomen inte utan stora svårigheter kan stjälas.</p> <p><i>Stöldbegärlig egendom</i> med ett värde för varje enskilt föremål överstigande 20 % av prisbasbeloppet skall, då förenings- eller församlingslokalen står obevakad, alltid förvaras i låst utrymme eller vara fast anbringad i vägg, golv eller på fundament faststätt i vägg eller golv.</p>
<p>38.5.5 Tillgrepp utifrån genom krossat fönster (smash and grab)</p>	<p>För att ersättning utöver sammanlagt 20 % av prisbasbeloppet per fönster skall kunna betalas krävs att fönstret är särskilt skyddat upp till minst 2 meter från markplan eller 1,5 meter från annat <i>ståplan</i>. Om fönsterrutan är av laminerat glas som uppfyller kravet i lägst klass P6B krävs inget ytterligare skydd vid <i>skyddsklass 2</i>.</p> <p>Krävs ytterligare skydd är exempel på godtagbart särskilt skydd av fönster</p> <ul style="list-style-type: none"> • stålgaller av stålqualität SS 1774 med en trådtjocklek av minst 4 millimeter i diameter, med en maskvidd max 60 x 60 millimeter, eller • invändigt monterade polykarbonatskiva som motsvarar kraven i SS-EN 356 klass P6B. <p>Skyddet skall vara monterat innanför glasrutan.</p>
<p>38.5.6 Tillfällig förvaring på annan plats</p>	<p>Om egendom tillfälligt förvaras på annan plats skall inbrottskyddet på sådan plats lägst uppfylla kraven enligt <i>skyddsklass 1</i> eller, vid tillfällig förvaring i bostad, uppfylla aktsamhetskraven enligt Moderna Försäkringars hemförsäkringsvillkor.</p> <p><i>38.5.6.1 Tillfällig förvaring av stöldbegärlig egendom på annan plats</i> Vid tillfällig förvaring av <i>stöldbegärlig egendom</i> på annan plats skall inbrottskyddet på sådan plats lägst uppfylla samma krav som på ordinarie <i>förvaringsplats</i>.</p>
<p>38.5.7 Inhägnat område</p>	<p>Med <i>försäkringslokal</i> avses här inhägnat område som är särskilt angivet i försäkringsbrevet och som uppfyller nedan angivna krav.</p> <p><i>38.5.7.1 Försäkringslokalens omslutning</i> Området där den försäkrade egendomen förvaras skall vara omslutet av en inhägnad (stängsel, vägg, grind, port med mera), som i sin helhet ger ett efter förhållandena godtagbart skydd mot <i>inbrott</i> och försvårar bortförandet av stöldgods.</p> <p>Inhägnaden skall bestå av stängsel eller vägg och vara totalt minst 2,20 meter hög, varav de översta 0,20 metrarna skall utgöras av minst två rader taggtråd. Inhägnaden skall anslutas så nära till marken att inkrypning under inhägnaden förhindras. Inhägnadens fastsättningsanordningar, stolpar, stag med mera skall vara förankrade i marken på ett godtagbart sätt.</p>

Anmärkning

Exempel på godtagbart utförande av stängsel och väggar är

- flätverksstängsel av minst 3 millimeter tjock ståltråd med maskstorlek inte överstigande 50 x 50 millimeter
- vägg av trä, minst 25 millimeter tjock
- vägg av stålplåt, minst 1 millimeter tjock.

38.5.7.2 Grind, port och dörr

Grind, port och dörr skall fylla samma krav på skydd mot *inbrott* som stängsel och vägg enligt ovan. Vid gångjärnen till grind, port eller dörr skall finnas en spärranordning som förhindrar avlyftning i stängt läge.

Grind, port och dörr skall vara låst med en *godkänd låsenhet* enligt punkt 38.5.3. Grind, port och dörr anses inte som låst om nyckel lämnas kvar i låset.

38.5.8 Container

Med *försäkringslokal* avses här container som är särskild angiven i försäkringsbrevet och som uppfyller nedan angivna krav.

38.5.8.1 Försäkringslokalens omslutningsyta

Container skall ha omslutningsytor av minst 1,5 millimeter tjock stålplåt på stålram eller ha annat utförande som för det särskilda fallet godtagits av Moderna Försäkringar.

Eventuellt fönster eller annan öppning skall ha inkrypningskydd. Exempel på inkrypningskydd för container är stålgaller utfört så att största öppning är 150 x 300 millimeter.

38.5.8.2 Dörr, port eller lucka

Dörr, port eller lucka skall ge ett godtagbart skydd mot *inbrott* och vara låst med godkänd låsbom och godkänt hänglås med godkänt beslag som uppfyller lägst hänglåsklass 4. Dörr, port eller lucka anses inte som låst om nyckel lämnas kvar i låset.

38.6 Säkerhetsföreskrifter
- Rån och överfall

38.6.1 Hantering av pengar och värdehandlingar inom försäkringslokal på försäkringsställe

Den som hanterar *pengar och värdehandlingar* inom *försäkringslokal* på *försäkringsställe* skall ha fyllt 18 år, såvida inte annan anställd som uppnått samma ålder samtidigt vistas i lokalen.

38.6.2 Hantering av pengar och värdehandlingar m m utanför försäkringslokal

Vid transport av *pengar och värdehandlingar* utanför *försäkringslokal* skall den som utför transporten ha fyllt 18 år.

Om värdet på *pengar och värdehandlingar* överstiger 2 *prisbasbelopp* gäller dessutom att egendomen skall transporteras

- i en godkänd värdetransportväska, som är låst med nyckel som inte får medföras av transportören, eller
- gemensamt av minst två personer som båda fyllt 18 år.

Om värdet av egendom som helt eller delvis består av ädel metall, äkta pärlor och ädelstenar, ur avsedda att bäras eller *konstverk* överstiger 2 *prisbasbelopp* gäller att egendomen skall transporteras av minst två personer som båda fyllt 18 år.

- 38.8 Säkerhetsföreskrifter -
- Transport
- För att förhindra skada på eller stöld av egendom som transporteras i fordon skall
- egendomen emballeras, packas, stuvas eller i övrigt iordningsställas på ett för transporten lämpligt sätt
 - fordonet, vid kortare uppehåll, till exempel i samband med måltid eller vid i- och urlastning, vara låst och fönster vara stängda. För *stöldbegärlig egendom* gäller dessutom att egendomen skall förvaras i insynsskyddat utrymme. Detta gäller även *maskinerier* som utgörs av dator, kamera, kameratillbehör och mobiltelefon
 - egendomen, vid annat uppehåll än ovan, tas ut ur fordonet om inte detta är inlåst i lokal som uppfyller gällande *skyddsklass*.
- 38.8.1 Larm
- Fordonslarm skall vara aktiverat, i drift och fungerande enligt tillverkarens eller anläggarfirmas rekommendation.
- 38.11 Säkerhetsföreskrifter
- Maskin
- För att förhindra skada på försäkrade *maskinerier*, *fastighetsmaskin* eller *installation* genom sönderfrysning, skall egendomen vara tillräckligt isolerad och temperaturen i försäkringslokalen vara tillräckligt hög för att förhindra sådan skada.
- 38.11.1 Larm
- Larmanläggning skall vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Försäkringsförbundets tekniska rekommendationer eller, om sådan inte är tillämplig, enligt tillverkarens eller av försäkringsbolagen godkänd anläggarfirmas rekommendation. Vid krav på larmöverföring skall larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.
- 38.12 Säkerhetsföreskrifter
- Cistern och oljeskada
- 38.12.1 Cistern
- För cistern som innehåller brännbar, explosiv eller frätande vätska skall i författning eller av myndighet meddelade föreskrifter följas. Dessa föreskrifter återfinns bland annat i
- Arbetarskyddsstyrelsens författningssamling AFS 2002:1 och 2005:1
 - Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB:s/
Sprängämnesinspektionens föreskrifter SÄIFS 1997:9
 - Naturvårdsverkets författningssamling NFS 2003:24.
- 38.12.1.1 Avstånd till uppvärmningsanordning*
Utan Moderna Försäkringars medgivande får inte uppvärmningsanordning för olja, eldstad eller bar eld i någon form finnas närmare än 15 meter från cistern för brännbar vätska.
- 38.12.1.2 Påfyllning och tappning*
Vid påfyllning eller tappning – dock minst en gång om året – skall vätskekvantiteten i cistern, som rymmer mer än 50 kubikmeter mätas och journalföras såväl före som efter påfyllningen respektive tappningen.
- Journalen skall vid skada eller då Moderna Försäkringar så begär uppvisas för dem. Denna bestämmelse avser inte kontinuerlig tappning. Vid sådan tappning skall kontroll av normalt läckage och svinn ske genom annan lämplig åtgärd.
- 38.12.1.3 Jordning och åskledare*
Cistern för brännbar vätska skall vara elektriskt jordad. Cistern som inte är av plåt skall dessutom vara försedd med åskledare.
- 38.12.1.4 Uppvärmning*
Uppvärms i cistern befintlig brännbar vätska på annat sätt än genom varmvatten eller mättad ånga med högst 0,8 MPa övertryck, skall anordningen vara utförd enligt SÄIFS 1997:9.

- 38.12.1.5 *Över- och undertryck*
Cistern skall vara så utförd eller försedd med sådana anordningar att fara för
bristning av cistern genom övertryck eller vakuum undanröjs.
- 38.12.2 Oljeskada
Den försäkrade skall följa i författning eller av myndighet meddelad föreskrift i syfte att
begränsa skada genom utströmmande olja.
- 38.12.2.1 *Säkerhetsutrustning*
För att begränsa skada och för att kunna göra ett snabbt ingripande vid
oljeutströmning skall anläggningen ha tillgång till nödvändig utrustning för
begränsning och sanering av olja samt tillse att berörd personal har nödvändig
utbildning i användandet av sådan utrustning.
- 38.12.3 Larm
Larmanläggning skall vara aktiverad, i drift och fungerande enligt
Försäkringsförbundets tekniska rekommendationer eller, om sådan inte är tillämplig,
enligt tillverkarens eller av försäkringsbolagen godkänd anläggarfirmas
rekommendation. Vid krav på larmöverföring skall larm nå fysisk person som kan vidta
nödvändiga åtgärder.
- 38.20 Påföljd vid åsidosättande
av säkerhetsföreskrifter
Har den försäkrade vid skadetillfället inte följt en säkerhetsföreskrift enligt ovan,
kan ersättningen minskas eller helt utebli om inte åsidosättandet kan antas ha saknat
betydelse för skadan.
- Reglerna för påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter framgår av kapitel
XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 38.20.
- 41 Åtgärder vid skada
Vid skada skall den försäkrade vidta de åtgärder som framgår av kapitel
XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.
- 42 Skaderegleringsbestämmelser och preskription
Vid skada skall den försäkrade följa de bestämmelser som framgår av
kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 42.
- 43 Tidpunkt för betalning av ersättning
Ersättning betalas enligt de regler som framgår av kapitel XX Allmänna
avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 43

II-IV FÖLJDSKADEFÖRSÄKRING

1 Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

Försäkringen avser i försäkringsbrevet angiven förening eller församling och gäller för *försäkringstagaren* vid bedrivandet av försäkrad förenings- eller församlingsverksamhet.

Försäkringen gäller även för *försäkringstagaren* såsom ägare eller nyttjanderättshavare av försäkrad fastighet.

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för *avbrott*, hyresförlust och extrakostnad som uppkommer under ansvarstiden till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 7, som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

2.1 Ansvarstid

Ansvarstiden är

- 12 månader vid *avbrott*.
- 24 månader vid hyresförlust
- 12 månader för extrakostnader

och räknas från den tidpunkt då skada enligt punkt 7 inträffar.

3 Var försäkringen gäller

3.1 På försäkringsstället

Försäkringen gäller för *avbrott*, hyresförlust och extrakostnad som uppkommer i den försäkrade verksamheten till följd av ersättningsbar skada enligt punkt 7.1, som inträffar på *försäkringsställe* som anges i försäkringsbrevet.

3.2 På annan plats

3.2.1 Kund- och leverantörsavbrott

Vid kund- och leverantörsavbrott enligt punkt 7.2.1 gäller försäkringen för skada som inträffar inom Norden.

4 Försäkrat intresse

4.1 Avbrott och hyresförlust

Försäkringen avser endast försäkringstagarens intresse som består i att

- det försäkringsmässiga täckningsbidraget inte minskas eller går förlorat
- hyresförlust inte uppkommer

genom inskränkning i den försäkrade verksamheten under ansvarstiden.

Anmärkning

Med hyresförlust avses minskning i hyresintäkt genom att försäkrad *byggnad* – dock inte kyrkobyggnad – blir eller delvis oanvändbar.

4.2 Extrakostnad

Försäkringen avser på ansvarstiden uppkomna rimliga extrakostnader för ofrånkomliga åtgärder i syfte att upprätthålla den försäkrade verksamheten i den omfattning den skulle ha haft om skada inte hade inträffat.

6 Försäkringsbelopp – Högsta ersättning

6.2 Försäkringsbelopp - Högsta ersättning

Försäkringen gäller utan angivande av försäkringsbelopp. Högsta ersättning är dock begränsad enligt nedan, om inte annat anges i försäkringsbrevet.

Avbrott

Vid bortfall av *täckningsbidrag* är ersättningen begränsad till 30 *prisbasbelopp*. per skadetillfälle. Se dock punkt 6.2.2.

Hyresförlust

Vid hyresförlust är ersättningen begränsad till 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle. Se dock punkt 6.2.2.

Extrakostnad
6.2.2 Högsta ersättning

Vid extrakostnad är ersättningen begränsad till 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.
6.2.2.1 *Naturskada och dammgombrott*

för vissa skador

Vid skada enligt kapitel I Egendomsförsäkring punkt 6.2.2.1 är den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, hyresförlust, extrakostnad och röjning begränsad till

- 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom *jordskred, jordras, bergras, lavin, jordskalv*, genombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm
- 25 *prisbasbelopp* per skadetillfälle vid skada genom *skyfall*, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i *byggnad* eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

6.2.2.7 *Avbrott vid transport, montering, demontering samt förflyttning*

Vid *avbrott* till följd av skada vid transport, montering, demontering samt förflyttning är ersättningen begränsad till 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.8 *Avbrott till följd av skadegörelse utan samband med inbrott eller utbrott*

Vid skadegörelse utan samband med *inbrott* eller *utbrott* är den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, hyresförlust, extrakostnad och röjning begränsad till 125 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.12 *Kund- och leverantörsavbrott*

Vid kund- och leverantörsavbrott är ersättningen begränsad till 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

6.2.2.13 *Avspärning beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet*

Vid *avbrott* till följd av *avspärning* beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet lämnas ersättning, i den mån ersättning inte kan fås av allmänna medel, med högst 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

7 Vad försäkringen gäller för

7.1 På försäkringsstället

Försäkringen gäller för

- *avbrott*
 - hyresförlust
 - extrakostnader
- som uppkommer i den försäkrade verksamheten genom
- skada som är ersättningsbar enligt kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 7 och 9
 - stopp i tillförsel av el, gas, vatten eller värme förorsakad av plötslig och oförutsedd fysisk skada på matarledning eller tillhörande försörjningsenhet, central eller fördelningsstation
 - att tillträde till verksamheten hindras genom *avspärning* beordrad av Räddningstjänst eller Polismyndighet under förutsättning att *avspärningen* uppkommit genom händelse som inte i förväg är planlagd.

7.1.2 Leverantörsåtagande

Försäkringen gäller för *avbrott* och hyresförlust även om ersättning inte lämnas för egendomsskadan i de fall detta beror på att leverantör eller annan är ansvarig på grund av kontrakt, garanti eller liknande åtagande.

7.2 På annan plats

7.2.1 Kund- och leverantörsavbrott

Försäkringen gäller för *avbrott* och extrakostnader som uppkommer i den försäkrade verksamheten genom att leveransavtal inte kan fullföljas på grund av ersättningsbar skada enligt kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 7 som inträffar inom Norden hos kund eller leverantör med vilken *försäkringstagaren* har gällande kontrakt. Försäkringen gäller inte för längre tid än den för leveranskontraktet återstående kontraktstiden.

8 Undantag

- 8.1 Extrakostnader
- Försäkringen omfattar inte
- egendomsskada och värdeminskning
 - kostnad som beror på att skadad egendom inte omedelbart återanskaffas, såvida inte dröjsmålet beror på hinder utanför försäkringstagarens kontroll
 - förlust av inkomst eller goodwill
 - vite genom försenad eller utebliven leverans
 - extrakostnader som beror på felprogrammering.
- 8.2 Förlängd avbrottsid
- Ersättning lämnas inte för förlust som beror på förlängd *avbrottsid* orsakad av den försäkrades ekonomiska förhållanden, till exempel bristande försäkringsskydd eller kapitalbrist.
- 8.3 Förbättring, utvidgning eller annan förändring
- Ersättning lämnas inte heller för sådan förlust som orsakas av att en del av *ansvarstiden* utnyttjas till förbättring, utvidgning eller annan förändring av den skadade egendomen utöver dess *återställande* till samma skick som före skadan. Detta gäller även sådan förändring som är en följd av myndighets åtgärd.

21 Skadevärderingsregler

Skada för *avbrott* och hyresförlust värderas efter ansvarstidens slut. Skada för extrakostnad värderas löpande under ansvarstiden.

Skadebeloppet utgörs av förlust beräknad enligt nedan med tillägg av skäliga räddningskostnader.

Avbrott

21.1 Beräkning av täckningsbidrag

- 21.1.1 Täckningsbidrag under jämförelseperioden
- Täckningsbidraget beräknas under en jämförelseperiod, som är av samma längd som ansvarstiden, dock högst 12 månader. Jämförelseperioden börjar 12 månader före dagen då skada enligt punkt 7 inträffat. Är ansvarstiden längre än 12 månader skall det beräknade täckningsbidraget under jämförelseperioden ökas med hänsyn till den längre ansvarstiden.
- 21.1.2 Förväntat täckningsbidrag
- Råder under ansvarstiden andra förhållanden än under jämförelseperioden och sammanhänger dessa förhållanden inte med skadan, skall täckningsbidraget justeras genom att det för jämförelseperioden framräknade täckningsbidraget ökas eller minskas.
- Det justerade beloppet skall anses utgöra det *täckningsbidrag* som rörelsen skulle ha gett under ansvarstiden, om skadan inte hade inträffat.
- 21.1.3 Faktiskt täckningsbidrag
- Det *täckningsbidrag* som rörelsen faktiskt gett under ansvarstiden beräknas varvid hänsyn tas till
- att kostnader som inte är försäkrade skall, till den del de överstiger vad som proportionellt svarar mot rörelsens minskade omfattning, dras från täckningsbidraget i den mån *försäkringstagaren* kan visa att de medfört minskning av förlusten
 - att täckningsbidraget skall ökas med ett belopp som svarar mot sådant bortfall av *täckningsbidrag* som orsakas av att en del av ansvarstiden – utöver den tid som skulle ha behövts för att återställa den skadade egendomen i samma skick som före skadan – blivit använd till förbättring, utvidgning eller annan förändring, även sådan som är en följd av myndighets beslut.

- 21.1.4 Skadebelopp
- Skadebeloppet utgörs av det förväntade täckningsbidraget enligt punkt 21.1.2 minskat med
- det faktiska *täckningsbidrag* enligt punkt 21.1.3 som rörelsen gett under ansvarstiden
 - sådana i det förväntade täckningsbidraget enligt punkt 21.1.2 ingående som har kunnat inbesparas under ansvarstiden
 - det *täckningsbidrag* som ingår i ersättningen för egendomsskadan
 - den ränteavkastning som *försäkringstagaren* under ansvarstiden erhållit på ersättning för egendomsskadan
 - sådan ökning av *täckningsbidrag* som, till följd av skadan, uppkommit under ansvarstiden i annan rörelse som *försäkringstagaren* själv, eller annan för hans räkning driver.

Hyresförlust

- 21.1 Uthyrd lokal
- För uthyrd lokal beräknas hyresförlusten till skillnaden mellan å ena sidan den nedsättning i hyran som hyresgästen enligt lag kan kräva och å andra sidan minskade kostnader för uppvärmning, belysning med mera samt ränta på ersättning för egendomsskadan. Vid beräkning av hyresförlust skall avdrag göras för sådan ökning av hyresintäkt som till följd av skadan uppstått genom uthyrning av annan lokal som *försäkringstagaren* äger.

- 21.1.1 Uppsägning i förtid
- Gör hyresgäst bruk av sin rätt enligt lag att med anledning av skada säga upp hyresavtalet före hyrestidens utgång och kan lokalen sedan den reparerats inte hyras ut för den återstående tiden, ersätts hyresförlust även för denna tid. Ersättning på grund av detta lämnas dock för högst 3 månader.

Försäkringen gäller endast för sådan hyresförlust som uppkommer under *ansvarstiden*.

Extrakostnader

Skadebeloppet utgörs av verifierad extrakostnad enligt punkt 4.

22 Ersättningsregler

Försäkringen skall inte bereda den försäkrade någon vinst utan endast lämna ersättning för det bortfall av *täckningsbidrag*, den hyresförlust eller de extrakostnader, som uppkommer genom skadan även om försäkringsbeloppet är högre.

- 22.1 Skadeersättning
- Moderna Försäkringar ersätter
- skada värderad enligt punkt 21
 - ränteförlust och/eller skälig räntekostnad under ansvarstiden med hänsyn till att ersättning betalas efter ansvarstidens slut. Vid beräkning av ränteförlust betalas avkastningsränta enligt Riksbankens referensränta med ett tillägg av 2 procentenheter
 - räddningskostnad enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF punkt 41.3
- med avdrag för
- självrisk enligt punkt 23.2
 - eventuell *underförsäkring* eller otillräckligt kalkylbelopp enligt punkt 22.4
 - övriga bestämmelser som kan inverka på ersättningen, till exempel påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter enligt punkt 38.20.
- 22.4 Underförsäkring och otillräckligt kalkylbelopp
- Om ersättning för egendomsskada skall minskas enligt kapitel I Egendomsförsäkring punkt 22.4 på grund av *underförsäkring* eller otillräckligt kalkylbelopp skall ersättningen för hyresförlust minskas i motsvarande grad.

23 Självrisk

23.2 Självrisk

Vid varje skadetillfälle dras från beräknad skadekostnad enligt punkt 21, eventuell ränteförlust och/eller skälig räntekostnad med hänsyn till att ersättning betalas efter ansvarstidens slut och räddningskostnad enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF punkt 41.3, ett belopp som utgör den försäkrades självrisk.

För följskadeförsäkring gäller samma självrisk som i kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 23, om inte annat anges i försäkringsbrevet.

Vid samtidig egendoms- och följskada tillämpas endast en självrisk, den högsta.

38 Säkerhetsföreskrifter

För följskadeförsäkring gäller samma säkerhetsföreskrifter som i kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 38.

38.20 Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter

Beträffande påföljd om säkerhetsföreskrifterna inte följts, se kapitel I Egendomsförsäkring, punkt 38.20

41 Åtgärder vid skada

Vid skada skall den försäkrade vidta de åtgärder som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.

42 Skaderegleringsbestämmelser och preskription

Vid skada skall den försäkrade följa de bestämmelser som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 42.

43 Tidpunkt för betalning av ersättning

Ersättning betalas enligt de regler som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 43.

V ANSVARFÖRSÄKRING

1 Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

- 1.1 Försäkrad verksamhet Försäkringen avser i försäkringsbrevet angiven förenings- eller församlingsverksamhet och gäller för *försäkringstagaren* (den försäkrade) och dennes *arbetstagare* för skada orsakad i tjänsten.
- 1.2 Fastighetsägaransvar Försäkringen gäller för *försäkringstagaren* såsom ägare, brukare eller nyttjanderättshavare av försäkrad fastighet samt för byggnads- och anläggningsarbete, utförd på denna.

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skadeståndskrav som avser skada som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden). I försäkringsbrevet anges om andra regler gäller för ansvarsförsäkringens giltighet.

- 2.1 Miljöskada Vid *miljöskada* gäller försäkringen för skadeståndskrav som framställs mot den försäkrade under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

Anmärkning

Ett skadeståndskrav anses framställt då den försäkrade för första gången får ett skriftligt ersättningskrav eller då den försäkrade skriftligen underrättat bolaget om att skada uppkommit. Den tidigare av dessa två tidpunkter är avgörande.

3 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada som inträffar i hela världen utom i *Nordamerika*, om inte annat anges i punkt 3.1 till 3.2 eller i försäkringsbrevet.

Nordamerika

Om tilläggsavtal träffats – vilket i så fall framgår av försäkringsbrevet – gäller försäkringen för person- och sakskada som inträffar i *Nordamerika* eller för skadeståndskrav som grundas på i *Nordamerika* gällande skadeståndsrätt.

- 3.1 Försäljnings- och inköpsresor Vid försäljnings- och inköpsresor samt vid deltagande i konferenser och mässor gäller försäkringen för skada som inträffar i hela världen.
- 3.2 Byggherreansvar och miljöskada Vid byggherreansvar och *miljöskada* gäller försäkringen endast för skada som inträffar inom Norden.

6 Försäkringsbelopp – Högsta ersättning

Försäkringsbeloppet, som anges i försäkringsbrevet, utgör högsta ersättning som Moderna Försäkringar betalar för skadestånd, utrednings-, förhandlings-, rättegångs-, skiljedoms- och räddningskostnader.

- 6.1 Sammanlagd ersättningsskyldighet Moderna Försäkringars sammanlagda ersättningsskyldighet för person- och sakskada samt förmögenhetsskada som är en direkt följd av sådan person- eller sakskada är begränsad till 1 försäkringsbelopp för varje skada och totalt 2 försäkringsbelopp per försäkringsår, om inte annat anges i punkt 6.2 till 6.5.

De i tillägg till ansvarsförsäkringen angivna försäkringsbeloppen ingår i det totala försäkringsbeloppet för ansvarsförsäkringen.

6.2 Flera skador – Serieskada

6.2.1 Skada genom levererad produkt - Produktansvar

Vid *skada genom levererad produkt* är ersättningen begränsad till 1 försäkringsbelopp för skador som orsakas av samma defekt hos en eller flera produkter oavsett om skadorna inträffar under ett eller flera försäkringsår. Ersättning lämnas i det fallet intill det försäkringsbelopp som gäller vid den tidpunkt då första skadan inträffar.

6.2.2 Flera skador av samma orsak vid samma tillfälle

Vid flera skador som uppkommer av samma orsak och inträffar vid samma tillfälle är ersättningen begränsad till sammanlagt 1 försäkringsbelopp.

6.2.5 Flera miljöska-
dor av samma orsak

Vid flera skador som orsakas från samma verksamhet och av samma slags skadliga inverkan eller störning oavsett under vilket år skadeståndskrav framställs är ersättningen begränsad till 1 försäkringsbelopp. Ersättning lämnas i det fallet intill det försäkringsbelopp som gäller vid den tidpunkt då skadeståndskrav första gången framställs.

6.3 Byggherreansvar och miljöska-
da

6.3.1 Byggherreansvar

Vid skada på grund av byggnads- och anläggningsarbeten på egen fastighet är försäkringsbeloppet vid

- sak- och *ren förmögenhetsskada* 1 000 000 kronor vid varje skada och totalt per försäkringsår
- personskada 10 000 000 kronor vid varje skada och totalt per försäkringsår.

6.3.2 Miljöska-
da till följd
av tillfälligt fel

Vid skadeståndsskyldighet för sak- och personskada samt *ren förmögenhetsskada* enligt miljöbalken (1998:808) till följd av tillfälligt fel är försäkringsbeloppet 1 000 000 kronor vid varje skada och totalt per försäkringsår.

6.4 Skada vid
dataregisteransvar

Vid skadeståndsskyldighet för ekonomisk och ideell skada vid dataregisteransvar är ersättningen begränsad till 10 *prisbasbelopp* vid varje skada.

6.5 Skada vid lyft

Vid skada på egendom som lyfts är ersättningen begränsad till 5 *prisbasbelopp* vid varje skada.

7 Vad försäkringen gäller för

7.1 Omfattning

Försäkringen omfattar skadeståndsskyldighet enligt

- allmänna skadeståndsrättsliga regler
- allmänna bestämmelser utgivna av branschorganisation inom den försäkrades verksamhetsområde
- sedvanligt kontrakt med SJ eller annan järnvägsförvaltning för skada genom rullande materiel, överskriden lastprofil, trafik på stickspår eller begagnande av oönskad järnvägsövergång
- sedvanligt kontrakt med strömlieferantör där den försäkrade övertagit ansvar enligt lagen om elektriska anläggningar
- sedvanligt nyttjanderättsavtal med fastighetsägaren avseende övertaget fastighetsägaransvar.

7.1.1 Person- och sakskada

Försäkringen omfattar skadeståndsskyldighet för person- och sakskada samt förmögenhetsskada som är en direkt följd av sådan person- eller sakskada.

Om försäkringen gör undantag för viss person- eller sakskada gäller försäkringen inte heller för förmögenhetsskada till följd av den undantagna skadan.

Försäkringen omfattar inte *ren förmögenhetsskada* med vilket förstås ekonomisk skada som uppkommer utan samband med att någon lider person- eller sakskada (Se dock punkt 7.1.2 och 7.1.3).

7.1.2 Skada enligt miljöbalken	Försäkringen omfattar skadeståndsskyldighet för person-, sak och <i>ren förmögenhetsskada</i> som består i eller är en följd av <i>miljöskada</i> enligt miljöbalken (1998:808).
	<p>7.1.2.1 <i>Byggherreansvar</i> Försäkringen gäller för den försäkrade i egenskap av <i>byggherre</i> på egen eller brukad fastighet när</p> <ul style="list-style-type: none"> • byggnads- och anläggningsarbete på sådan fastighet utförs för försäkringstagarens räkning och uppgår till högst 20 <i>prisbasbelopp</i> under försäkringsåret.
	<p>7.1.2.2 <i>Miljöskada till följd av tillfälligt fel</i> Försäkringen gäller för den försäkrades skadeståndsskyldighet för <i>miljöskada</i>, enligt miljöbalken (1988:808) eller andra grannelagsrättsliga regler under förutsättning att</p> <ul style="list-style-type: none"> • fel tillfälligt begås • fel plötsligt och oförutsett uppkommer på <i>byggnad</i>, anläggning eller anordning.
7.1.3 Ekonomisk och ideell skada vid dataregisteransvar	Försäkringen omfattar även skadeståndsskyldighet för ekonomisk och ideell skada som den försäkrade i egenskap av registeransvarig kan åläggas enligt 48 § personuppgiftslagen (1998:204, PUL).
7.2 Åtagande	<p>Vid skadeståndskrav som kan omfattas av försäkringen och som beräknas överstiga för skadan tillämplig självrisk åtar sig Moderna Försäkringar gentemot den försäkrade att</p> <ul style="list-style-type: none"> • utreda om skadeståndsskyldighet föreligger • förhandla med den som kräver skadestånd • föra den försäkrades talan vid rättegång eller skiljeförfarande och i det fallet betala de rättegångs- eller skiljedomskostnader som uppkommer för den försäkrade eller som denne åläggs att betala och som denne inte kan få av motpart eller annan • betala det skadestånd den försäkrade är skyldig att utge.
8 Undantag	Utöver allmänna undantag enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 39 gäller följande undantag.
8.1 Försäkringstagarens egendom	Försäkringen gäller inte för skada på försäkrads egendom.
8.2 Skada på levererad produkt eller egendom	<p>Försäkringen gäller inte för</p> <ul style="list-style-type: none"> • skada på produkt eller egendom som den försäkrade levererar eller åtar sig att leverera • kostnad eller skada som uppkommer i samband med undersökning, reklamation, borttagande, återtagande, <i>återställande</i>, reparation, utbyte eller indragning av <i>levererad produkt</i> eller egendom • skada som kan avhjälpas genom åtgärdande av fel, brist eller defekt hos <i>levererad produkt</i> eller egendom. Försäkringen gäller dock för skada på tidigare uppförd, såld eller <i>levererad produkt</i> eller egendom om skadan inträffar till följd av att den försäkrade • fullgör avtal som inte är hänförligt till det tidigare leveransavtalet • utför underhålls- eller servicearbeten efter garantitidens utgång.

8.3	Utfästelse och garanti	Försäkringen gäller inte för skada i den mån skadeståndskravet endast kan grundas på uttrycklig eller underförstådd utfästelse eller garanti.
8.4	Kända fel och bristfälliga undersökningar	Försäkringen gäller inte för <i>skada genom levererad produkt</i> eller egendom när den försäkrade eller dennes arbetsledning <ul style="list-style-type: none"> • känner till felet eller bristen innan skadan uppkommer och låter bli att vidta rimliga åtgärder för att förhindra den • inte låter utföra sedvanliga undersökningar, provningar eller analyser för att fastställa produktens eller egendomens lämplighet och detta medför att defekt i produkten eller egendomen inte upptäcks.
8.5	Undantagen verksamhet	
	8.5.1 Rådgivande verksamhet (konsultuppdrag)	Försäkringen gäller inte för skada som uppkommer till följd av fel eller brist i utredningar, beskrivningar, beräkningar, ritningar, råd eller anvisningar som lämnats i yrkesmässig verksamhet.
8.6	Byggherreansvar och miljöskada	
	8.6.1 Byggherreansvar	Försäkringen gäller inte för skada som omfattas av miljöbalken (1998:808) eller andra grannelagsrättsliga regler som den försäkrade kan bli ansvarig för i egenskap av <i>byggherre</i> vid mark-, byggnads-, anläggnings- eller installationsarbete. Undantaget gäller dock inte vid skada enligt punkt 7.1.2.1.
	8.6.2 Miljöskada till följd av gradvis påverkan	Försäkringen gäller inte för <i>miljöskada</i> till följd av gradvis påverkan. Undantaget gäller dock inte vid <i>miljöskada</i> enligt punkt 7.1.2.2.
8.7	Trafikansvar	Försäkringen gäller inte för skada som <ul style="list-style-type: none"> • omfattas av trafikskadelagen (1975:1410, TSL) eller motsvarande utländsk lagstiftning • inträffar till följd av trafik med motorfordon när det används inom inhägnat område.
8.8	Fartyg och ansvar på sjön	Försäkringen gäller inte för sakskada till följd av kollision orsakad genom fartyg eller båt eller av dessa bogserade föremål.
8.9	Flyg- och flygplatsansvar	Försäkringen gäller inte för skada genom <ul style="list-style-type: none"> • luftfartyg eller produkter ingående i luftfartyg • markutrustning avsedd att användas i samband med luftfart. <p>Försäkringen gäller inte heller för det ansvar som kan åläggas den försäkrade i egenskap av flygplatsansvarig eller i samband med flygledning.</p>
8.10	Läkemedel, asbest med mera	Försäkringen gäller inte för skada genom <i>läkemedel</i> , <i>asbest</i> , <i>PCB</i> , tobak eller formaldehyd.
8.20	Omhändertagen egendom	Försäkringen gäller inte för skada på <ul style="list-style-type: none"> • sådan del av egendomen som skadas på grund av att delen felaktigt eller bristfälligt åtgärdas vid utförande av den försäkrades åtaganden. Här avses även kostnad och/eller skada som uppkommer på grund av att egendomen måste undersökas, repareras eller bytas ut och att ingrepp på grund av detta måste ske i annan egendom. Denna begränsning gäller dock inte vid skada på egendom som lyfts. • egendom som den försäkrade eller för hans räkning annan person transporterar, hyr, leasar, lånar eller annars nyttjar • egendom som försäkrad eller annan för hans räkning åtar sig att uppföra, tillverka eller förvara • egendom som skadas till följd av ingrepp i bärande konstruktion i hus, broar och andra byggnadsverk.
8.30	Förutsebar skada	Försäkringen gäller inte för skada som orsakas av handlande eller underlåtenhet

		att handla som – med hänsyn till omständigheterna – innebär en betydande risk för skadans uppkomst. Försäkringen gäller dock om den försäkrade kan visa att varken den försäkrade eller dennes arbetsledning är medveten om eller borde ha varit medveten om skaderisken.
8.31	Lag, myndighets föreskrift eller beslut	Försäkringen gäller inte för skada som orsakas genom åsidosättande av lag, myndighets föreskrift eller beslut, domstols dom eller beslut, såvida inte den försäkrade kan visa att den försäkrade eller dennes arbetsledning varken har eller borde ha haft kännedom om åsidosättandet.
8.32	Arbetsskada/Annan försäkring	Försäkringen gäller inte för <i>arbetsskada</i> eller <i>patientskada</i> , som kan ersättas genom arbetsskade-, social- eller patientförsäkring, annan gällande försäkring eller ersättningsform eller som tjänsteförmån. Undantaget tillämpas dock inte i den mån lagenlig regressrätt föreligger mot den försäkrade.
8.33	Böter, viten eller straffskadestånd	Försäkringen gäller inte för böter, viten, straffskadestånd (till exempel "punitive damages") eller annan liknande kostnad.
8.34	Krav mellan försäkrade	Försäkringen gäller inte för skada som de försäkrade orsakar varandra, om inte annat anges i försäkringsbrevet.
22	Ersättningsregler	<p>Moderna Försäkringar ersätter</p> <ul style="list-style-type: none"> • kostnader och skadestånd enligt åtagande i punkt 7.2 • räddningskostnad enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.3 <p>med avdrag för</p> <ul style="list-style-type: none"> • självrisk enligt punkt 23.
23	Självrisk	
23.1	Grundsjälvrisk	<p>Vid varje skadetillfälle dras från de sammanlagda kostnaderna för skadestånd, Moderna Försäkringars utredning, förhandling, rättegång, skiljeförfarande och räddningsåtgärd ett belopp som utgör den försäkrades självrisk.</p> <p>Lägsta självrisk för försäkringen anges i försäkringsbrevet (grundsjälvrisk).</p>
23.1.1	Flera skador – Serieskada	<p>Endast en självrisk – den som gäller då den första skadan inträffar – skall tillämpas</p> <ul style="list-style-type: none"> • vid flera skador som orsakas av samma defekt hos en eller flera produkter • för flera skador som uppkommer av samma orsak och vid samma tillfälle.
		<p><i>23.1.1.1 Miljöskada</i></p> <p>Endast en självrisk – den som gäller då skadeståndskrav framställs första gången – skall tillämpas</p> <ul style="list-style-type: none"> • vid flera skador som orsakas från samma verksamhet och av samma slags skadliga inverkan eller störning.
23.2	Särskild självrisk	För vissa skadehändelser gäller annan självrisk enligt nedan. Är den valda grundsjälvrisk högre än de särskilda självriskerna gäller den högre grundsjälvrisk.
	23.2.1 Heta arbeten	Självrisk är 30 % av skadekostnaden, dock lägst 1 <i>prisbasbelopp</i> och högst 10 <i>prisbasbelopp</i> vid sakskada genom <i>heta arbeten</i> .
	23.2.2 Brandfarlig vätska	Självrisk är 1 <i>prisbasbelopp</i> vid sakskada genom brandfarlig vätska samt oljor av alla slag.

- 23.2.3 Sprängning Självrisken är 30 % av skadekostnaden, dock lägst 1 *prisbasbelopp* och högst 10 *prisbasbelopp* vid sakskada genom sprängning.
- 23.2.4 Byggherreansvar och miljöskada Självrisken är 1 *prisbasbelopp* vid varje skada som ersätts vid byggherreansvar och *miljöskada* till följd av tillfälligt fel enligt punkt 7.1.2.1 och 7.1.2.2.
- 23.2.6 Nordamerika Självrisken är 1 *prisbasbelopp* vid varje skada som inträffar i *Nordamerika*.
- 41 Åtgärder vid skada
- Vid skada skall den försäkrade vidta de åtgärder som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.
- 42 Skaderegleringsbestämmelser och preskription
- Vid skada skall den försäkrade följa de bestämmelser som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 42.
- 43 Tidpunkt för betalning av ersättning
- Ersättning betalas enligt de regler som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 43.

VI RÄTTSSKYDDSFÖRSÄKRING

A TVISTER

1 Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

- 1.1 Försäkrad verksamhet Försäkringen avser i försäkringsbrevet angiven förenings- eller församlingsverksamhet och gäller för *försäkringstagaren* (den försäkrade) i tvist som har direkt samband med den försäkrade verksamheten.
- 1.2 Fastighetsrättsskydd Försäkringen gäller för *försäkringstagaren* såsom ägare, brukare eller nyttjanderättshavare av fastighet, där verksamheten bedrivs och som till övervägande del används för denna.

2 När försäkringen gäller

- 2.1 Försäkring i kraft i minst två år Försäkringen gäller för tvist som uppkommer under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden) under förutsättning att *försäkringstagaren* har haft rättsskyddsförsäkring för angiven verksamhet i kraft under en sammanhängande tid av minst 2 år, antingen hos Moderna Försäkringar eller i annat försäkringsbolag.
- 2.2 Försäkring i kraft mindre än två år Försäkringen gäller även för tvist som uppkommer om försäkringen har varit i kraft kortare tid än 2 år vid tvistens uppkomst, om de händelser eller omständigheter som ligger till grund för anspråket inträffat sedan försäkringen trädde i kraft.
- 2.3 Verksamhet som upphört Har försäkringen upphört att gälla på grund av att den försäkrade verksamheten upphört, gäller försäkringen för tvist som uppkommer efter försäkringstiden, om de händelser och omständigheter som ligger till grund för anspråket inträffade under den tid försäkringen var i kraft och det därefter inte har gått mer än 10 år.

Anmärkning

Med tvist menas att rättsligen grundat krav framställs och helt eller delvis avvisas av någon annan.

3 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller för tvist eller mål dels med motpart som har hemvist inom Norden, dels som avser fastighet belägen inom Norden.

7 Vad försäkringen gäller för

Moderna Försäkringar betalar i följande fall (punkt 7.1 till 7.3) nödvändiga och skäliga ombuds- och rättegångskostnader som den försäkrade inte kan få betalda av motparten samt skäliga utredningskostnader beställda av ombudet.

- 7.1 I tvist utan rättegång Den försäkrades egna ombudskostnader i tvist som kan prövas som tvistemål (t-mål) av tingsrätt, fastighetsdomstol, statens VA-nämnd, miljödomstol i Sverige eller motsvarande domstolar i övriga nordiska länder. Såvitt gäller miljödomstol avses endast tvist om skadestånd enligt 32 kap miljöbalken (1998:808).

Försäkringen gäller således inte för tvist som endast kan handläggas av administrativa myndigheter, förvaltningsdomstolar eller andra specialdomstolar än vad som anges ovan.

- Är tvisten sådan att den först handläggs av annan instans (till exempel kronofogdemyndighet, hyresnämnd, konkurrensverket eller lantmäterimyndighet) betalas endast kostnader som uppkommer efter sådan prövning eller handläggning.
- 7.2 I tvist med rättegång Rättegångskostnader i tvist enligt punkt 7.1 – både den försäkrades egna och sådana som han efter domstolsprövning förpliktas att utge – som uppstår vid angivna domstolar eller överdomstolar till dessa. I sådana mål gäller försäkringen även för resning, dock endast om resning beviljas, samt även hyresmål som prövas av Svea Hovrätt. Med rättegångskostnad avses även kostnad för medlare, förordnad enligt 42 kap rättegångsbalken (1942:740).
- Rättegångskostnader som den försäkrade vid förlikning under rättegång åtar sig att betala till motpart under förutsättning att det är uppenbart att domstolen skulle ha ålagt den försäkrade att betala rättegångskostnader med högre belopp om tvisten hade prövats.
- 7.3 I tvist med skiljeförfarande Försäkringen gäller för kostnader för skiljeförfarande, om tvisten utan sådant förfarande kunde ha prövats av i punkt 7.1 första stycket nämnda domstolar.
- Ersättning lämnas för kostnader för skiljeförfarande – både den försäkrades egna och sådana som han förpliktigas utge – med undantag för ersättning till skiljemännen.
- 8 Undantag
- Utöver allmänna undantag enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 39 gäller följande undantag.
- 8.1 Arbetstvist Försäkringen gäller inte för tvist, mål eller ärende som rör förhållandet mellan arbetsgivare och nuvarande eller förutvarande *arbetstagare* (till exempel tvister gällande provisioner, arbetstvister eller liknande).
- 8.2 Småmål Försäkringen gäller inte för tvist där värdet av vad som yrkas är lägre än 0,5 *prisbasbelopp* och därmed skall handläggas enligt reglerna 1 kap 3 d § rättegångsbalken (1942:74) - så kallade småmål. Dessa undantag tillämpas inte vid tvist på grund av försäkringsavtalet.
- 8.3 Överlåtet anspråk Försäkringen gäller inte för tvist som avser fordran eller annat anspråk, som överlåtit på den försäkrade eller som gäller borgensåtagande eller liknande åtagande.
- 8.4 Fordon Försäkringen gäller inte för tvist som gäller den försäkrade såsom ägare, brukare eller förare av motordrivet fordon, husvagn eller annat släpfordon, luftfartyg, skepp, ång-, motor-, eller segelbåt.
- 8.5 Fastighet Försäkringen gäller inte för tvist som gäller den försäkrade såsom ägare av annan fastighet eller innehavare av annan tomträtt än vad som anges i försäkringsbrevet och inte heller då tvist har samband med köp eller försäljning av fastighet eller tomträtt.
- 8.6 Fastighets- eller miljödomstol Försäkringen gäller inte för tvist som kan falla under prövning av fastighets- eller miljödomstol och där den försäkrade är att anse som sökande part.
- 8.7 Miljöfarlig verksamhet Försäkringen gäller inte för tvist som rör sådan av *försäkringstagaren* bedriven eller planerad verksamhet eller del av denna som enligt föreskrifter i miljöbalken (1998:808) kallas miljöfarlig verksamhet, oavsett om dessa föreskrifter åberopas eller inte.
- 8.8 Försäkring Försäkringen gäller inte för tvist som avser skadestånd mot den försäkrade om trafik- eller ansvarsförsäkring täcker eller skulle kunna täcka sådant skadeståndsansvar. Detta gäller oavsett om sådan försäkring är gällande eller inte.
- 8.9 Konkurs Försäkringen gäller inte för tvist där den försäkrade är konkursgäldenär eller part i ackordsförhandling utan konkurs eller part i förfarande som gäller

- företagsrekonstruktion.
- 8.10 Obefogat intresse Försäkringen gäller inte för tvist där den försäkrade inte har befogat intresse av att få sin sak prövad.
- 8.11 Brott Försäkringen gäller inte för tvist som gäller skadestånd eller annat anspråk riktat mot försäkrad på grund av gärning som föranleder misstanke om eller åtal för brott som kräver uppsåt för straffbarhet.
- 8.12 Patent med mera Försäkringen gäller inte för tvist som avser patent- eller annan immaterialrätt.
- 8.13 Marknadsföringslagen Försäkringen gäller inte för tvist, mål eller ärende enligt marknadsföringslagen (2008:406).
- 8.14 Medförsäkrade bolag Försäkringen gäller inte för tvist som uppkommer mellan företag inom samma koncern eller mellan delägare som omfattas av detta försäkringsavtal.

B SKATTEMÅL

1 Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

Försäkringen avser i försäkringsbrevet angiven verksamhet och gäller för *försäkringstagaren* (den försäkrade) i tvist som har direkt samband med den försäkrade verksamheten.

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för tvist i skattemål under förutsättning att försäkringen varit i kraft under det beskattningsår då den händelse som orsakar tvisten inträffade och alltjämt är i kraft när målet anhängiggörs.

Rättsskyddsförsäkring för skattemål för angiven verksamhet i annat försäkringsbolag under del av denna tid får tillgodoräknas försäkrad.

3 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skattemål i Sverige.

7 Vad försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för nödvändiga och skäligena ombudskostnader i länsrätt, kammarrätt och regeringsrätt vid tvist i skattemål angående taxering av den försäkrade verksamheten.

8 Undantag

Utöver allmänna undantag enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 39 gäller följande undantag.

- 8.1 Skattebrott Försäkringen gäller inte skattemål avseende skattebrottslagstiftning.
- 8.2 Skönstaxering Försäkringen gäller inte skattemål avseende skönstaxering.
- 8.3 Förhandsbesked Försäkringen gäller inte skattemål avseende förhandsbesked.
- 8.4 Eftertaxering Försäkringen gäller inte skattemål avseende eftertaxering som beror på att försäkrad fullgjort sin uppgiftsplikt på ett oriktigt sätt.
- 8.5 Fastighetstaxering Försäkringen gäller inte skattemål avseende fastighetstaxering.
- 8.6 Aktier Försäkringen gäller inte skattemål som har samband med köp eller försäljning av aktier eller andra andelsbevis.

- 8.7 Småmål Försäkringen gäller inte skattemål avseende beskattningsfråga där skattebeloppet är lägre än 0,5 *prisbasbelopp*.
- 8.8 Avgift – skattetillägg Försäkringen lämnar inte ersättning vid skattemål avseende avgifter eller skattetillägg.
- 8.9 Ombudskostnad och statliga medel Försäkringen lämnar inte ersättning vid skattemål avseende ombudskostnader i den mån dessa kan betalas av statliga medel.
- 8.10 Mervärdesskatt Försäkringen lämnar inte ersättning vid skattemål avseende mervärdesskatt.

C GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

6 Försäkringsbelopp - Högsta ersättning

Moderna Försäkringars ersättningsskyldighet är vid varje tvist eller skattemål begränsad till 5 *prisbasbelopp* om inte annat anges i försäkringsbrevet. Ersättningen för samtliga tvister som uppkommer under ett försäkringsår är begränsad till 50 *prisbasbelopp*.

En skada föreligger om två eller flera av de försäkrade står på samma sida i en tvist. Även om den försäkrade har flera tvister skall dessa räknas som en skada om yrkande stöder sig på väsentligen samma grund.

Flera skattemål anses som ett mål om de hänför sig till samma beskattningsår.

Kan den försäkrade i en och samma skada få ersättning från flera försäkringar i ett eller flera försäkringsbolag begränsas ersättningen så att den tillsammans med ersättningen från övriga försäkringar uppgår till högst 5 *prisbasbelopp*.

8 Undantag

Utöver allmänna undantag enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 39 gäller följande undantag.

- 8.1 Eget arbete med mera Försäkringen gäller inte för kostnader som avser
- eget arbete, förlorad inkomst, resor och uppehälle
 - utredning om innehållet i utomnordisk rätt
 - ombuds resor utom Norden
 - verkställighet av dom, beslut eller avtal.

- 8.2 Vissa merkostnader
- Försäkringen gäller inte för merkostnader som kan uppstå genom att den försäkrade
- anlitar flera ombud eller byter ombud
 - anlitar annat ombud än vad som är lämpligt med hänsyn till orten där verksamheten bedrivs eller ärendets natur
 - gör sig skyldig till försumlig processföring eller på annat sätt handlar försumligt
 - underlåter att i eller utom rättegång tillvarata möjligheten att få ersättning av staten eller av motpart
 - krävs på högre ersättning för ombuds- och utredningskostnader än vad som utdömts vid domstolsprövning.
- 8.3 Statlig rättshjälp
- Försäkringen gäller inte för kostnad som skulle ha betalats av allmänna medel om den försäkrade ansökt om allmän rättshjälp.

22 Ersättningsregler

Ersättning betalas till den försäkrades ombud för försäkrades egna ersättningsbara kostnader enligt punkt A 7 när ärendet slutredovisats, i den mån försäkringsbeloppet inte tagits i anspråk av motpart genom verkställighet av dom eller liknande förfarande.

Om försäkrad blir, eller riskerar att bli, ersättningsskyldig för flera, har Moderna Försäkringar rätt att fördela resterande del av försäkringsersättningen.

Ersättning a conto förutsätter särskild prövning. Moderna Försäkringar åtar sig a conto-utbetalning högst en gång var 6:e månad.

23 Självrisk

Vid varje skadetillfälle dras från de sammanlagda ersättningsbara kostnaderna enligt punkt A 7 ett belopp som utgör den försäkrades självrisk. Självrisken är 20 % av prisbasbeloppet samt 20 % av överskjutande kostnad

Endast en självrisk tillämpas om flera skattemål hänför sig till samma beskattningsår.

30 Åtgärder vid tvist

30.1 Ombud

För att försäkringen skall gälla måste den försäkrade anlita ombud. Ombud skall anlitas innan talan väcks i domstol. Är tvist sådan att den enligt punkt A7.1 först skall prövas av annan instans, skall ombud anlitas senast när sådan tvist överklagas.

Ombudet skall vara lämpligt med hänsyn till de krav som svensk lag eller det lands lag där processen drivs ställer på ett ombud och antingen vara

- ledamot av Sveriges Advokatsamfund (advokat) eller biträdande jurist anställd hos sådan ledamot
- annan person som för den enskilda tvisten uppfyller kraven på lämplighet.

Ombudet, Moderna Försäkringar och den försäkrade har rätt att begära prövning hos Försäkringsförbundets Nämnd för Rättsskyddsfrågor av ombudets lämplighet. Nämndens beslut är endast rådgivande.

Vid tvist gällande skäligheten av ombudets arvode och övriga kostnader mellan ombud som är ledamot av Sveriges Advokatsamfund (advokat) eller biträdande jurist anställd hos sådan ledamot samt Moderna Försäkringar skall prövning ske hos Ombudskostnadsnämnden. Ombudet och Moderna Försäkringar förbinder sig att godta utfallet av sådan prövning.

Övriga ombud och försäkrad har rätt att begära prövning av skäligheten i arvode och övriga kostnader hos Försäkringsförbundets Nämnd för Rättsskyddsfrågor. Ombudet och försäkrad förbinder sig att godta utfallet av sådan prövning.

42 Skaderegleringsbestämmelser och preskription

Vid skada skall den försäkrade följa de bestämmelser som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 42.

43 Tidpunkt för betalning av ersättning

Ersättning betalas enligt de regler som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 43.

VII KRISFÖRSÄKRING

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för *försäkringstagaren* och dennes *arbetstagare* i den försäkrade verksamheten (de försäkrade)

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller vid händelse enligt punkt 7 som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

3 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller för händelse som inträffar inom Norden.

6 Försäkrad behandling – Högsta ersättning

6.1 Försäkrad behandling

Försäkringen omfattar maximalt 10 behandlingar per skada och försäkrad.

Behandlingen skall utföras i Sverige av legitimerad psykolog och påbörjas inom en tolv månadersperiod från skadetillfället. Samtliga kostnader skall på förhand godkännas av Moderna Försäkringar

6.2 Högsta ersättning

Moderna Försäkringars ersättningsskyldighet är begränsad till 0,5 *prisbasbelopp* per försäkrad och sammanlagt till 10 *prisbasbelopp* per skadetillfälle.

7 Vad försäkringen gäller för

Försäkringen omfattar kristerapi för försäkrad person som drabbas av akut psykisk kris orsakad av

- *rån*, hot eller *överfall*
- allvarligt *olycksfall*
- annan traumatisk händelse som *brand*, *explosion* eller naturkatastrof som inträffar i samband med tjänsten.

22 Ersättningsregler

Moderna Försäkringar ersätter verifierade kostnader för kristerapi enligt punkt 7.

23 Självrisk

Försäkringen gäller utan självrisk.

41 Åtgärder vid skada

Vid skada skall den försäkrade vidta de åtgärder som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.

42 Skaderegleringsbestämmelser och preskription

Vid skada skall den försäkrade följa de bestämmelser som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 42.

43 Tidpunkt för betalning av ersättning

Ersättning betalas enligt de regler som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 43.

VIII OLYCKSFALLSFÖRSÄKRING

1 Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

Försäkringen gäller för

- försäkringstagarens medlemmar
- försäkringstagarens anställda och förtroendevalda
- medverkande i försäkringstagarens verksamhet.
- barn i förskola och/eller daghem som drivs i försäkringstagarens regi
- deltagare i försäkringstagarens övriga barn- och ungdomsverksamhet
- frivillig oavlönad arbetskraft vid skötsel av försäkrad fastighet eller lokal eller under annat uppdrag för försäkringstagarens räkning
- besökare till försäkringstagarens mötes-, biograf-, teaterverksamhet och liknande.

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller vid *olycksfallsskada* som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden) enligt följande.

Försäkringen gäller vid *olycksfallsskada* som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden) enligt följande.

- för medlemmar, anställda, förtroendevalda och medverkande i församlingens verksamhet vid deltagande i, samt under direkt färd till och från möte, läger, kurs eller annat därmed jämförbart verksamhetsarrangemang anordnat av *försäkringstagaren* eller av annan, då deltagandet sker på försäkringstagarens uppdrag (se dock punkt 8.4 angående arbetsskada)
- för deltagare i övrig barn- och ungdomsverksamhet vid deltagande i, samt under direkt färd till och från undervisning, möte, läger, kurs eller annat därmed jämförbart verksamhetsarrangemang anordnat av *försäkringstagaren*
- för frivillig oavlönad arbetskraft vid skötsel av försäkrad fastighet eller lokal eller under annat uppdrag försäkringstagarens räkning samt under direkt färd till och från sådant uppdrag
- för besökare till försäkringstagarens verksamhet, men då endast om olycksfallet inträffar inom den fastighet där verksamheten bedrivs.

3 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada som inträffar inom Norden, samt i hela världen vid resa som avses vara i högst 45 dagar.

6 Försäkringsbelopp – Högsta ersättning

Moderna Försäkringars ersättningsskyldighet är – om inte annat avtalats - begränsad till högst 25 *prisbasbelopp* per försäkrad och SEK 25 000 000 totalt vid ett och samma skadetillfälle. Detta gäller även om flera personer skadas vid samma tillfälle.

I övrigt gäller försäkringen med försäkringsbelopp enligt punkt 6.1 och 6.2 nedan, om inte annat anges i försäkringsbrevet.

6.1	Invaliditets- och dödsfallsersättning	<ul style="list-style-type: none"> • Invaliditetsersättning • Dödsfallsersättning 	15 <i>prisbasbelopp</i> 2 <i>prisbasbelopp</i>
-----	---------------------------------------	---	---

6.2	Kostnadsersättning	Ersättning lämnas för	
		• läkar- och sjukvårdskostnader	nödvändiga kostnader
		• tandvårdskostnader	nödvändiga kostnader
		• resekostnader avseende	
		- merkostnad för hemresa	nödvändiga kostnader
		- nära anhörigs resa till svårt sjuk eller avliden	nödvändiga kostnader
		- hemtransport av avliden	nödvändiga kostnader
		- begravning i annat land, dock högst	0,5 prisbasbelopp
		- merkostnad för kost och logi	
		• merkostnad avseende	
		- kläder med mera, dock högst	0,5 prisbasbelopp
		- övrigt, dock högst	3 prisbasbelopp
		Rehabiliterings- och hjälpmedelskostnader	2 prisbasbelopp

7 Vad försäkringen gäller för

- 7.1 Olycksfallsskada inom Sverige
- Försäkringen gäller för *olycksfallsskada* och omfattar
- ersättning för läke-, tandskade-, rese-, mer-, rehabiliterings- och hjälpmedelskostnader
 - kapitalbelopp vid invaliditet och dödsfall.
- 7.2 Reseförsäkring
- Vid vistelse utanför Sverige gäller försäkringen även för akut sjukdom eller akuta tandbesvär som drabbar den försäkrade.
- Vid *olycksfall*, akut sjukdom eller akuta tandbesvär som drabbar den försäkrade vid vistelse utanför Sverige skall ersättning i första hand lämnas från separat reseförsäkring eller resemoment ingående i hemförsäkringen.
- 7.3 Olycksfallsskada vid sport- eller idrottstävling
- Tilläggsavtal
- Utan särskilt avtal gäller försäkringen inte för
- *olycksfallsskada* vid sport- eller idrottstävling sanktionerad av idrottsförbund eller liknande, eller vid träning som har samband med sådan tävling, eller sport och idrott enligt punkt 8.2.

8 Undantag

- 8.1 Olycksfall
- Med *olycksfall/olycksfallsskada* avses inte
- skada som uppkommer på grund av smitta genom bakterier, virus eller annat smittämne
 - skada som uppkommer genom användning av medicinska preparat eller genom ingrepp, behandling eller undersökning som inte föranleds av *olycksfallsskada* som omfattas av denna försäkring
 - sådant tillstånd som, även om det konstateras efter ett *olycksfall*, enligt medicinsk erfarenhet inte kan anses bero på olycksfallet utan har samband med sjukdom, lyte eller sjukliga förändringar. Kan det antas att kroppsfelet medför att skadans följder förvärras lämnas endast ersättning för de följder som uppkommer oberoende av kroppsfelet
 - skada där den händelse som orsakar skadan föranleds av att den försäkrade är påverkad av alkohol, andra berusningsmedel, sömnmedel, narkotiska medel eller som föranleds av läkemedelsmissbruk
 - tandskada genom tuggning eller bitning. Detta undantag gäller dock inte vid resa utomlands
 - förlitning, överbelastning eller överansträngning.

- 8.2 Riskfylld verksamhet För försäkrad som fyllt 16 år gäller försäkringen inte vid *olycksfallsskada* som drabbar den försäkrade under deltagande i
- boxning, brottning, judo, karate eller därmed jämförlig idrottsutövning
 - fallskärmshoppning, drakflygning, hängflygning, skärmflygning, bergsklättring eller klättring på klättervägg eller liknande, bergsbestigning, dykning, bungy jump, forsraning, offpist- eller fristilsskidåkning, eller liknande verksamhet
- oavsett om deltagandet eller utövandet sker i tävling, under träning, organiserade former i övrigt, enskilt eller på annat sätt.
- 8.3 Reseförsäkring Ersättning lämnas inte för
- kostnad som beror på att vårdbehov föreligger redan då den försäkrade påbörjar resan
 - kostnad som avser vistelse på bad- eller kuranstalt och därmed förenade resor
 - kostnad som föranleds av att fartyg eller flygplan måste ändra sin färdplan på grund av den försäkrades skada
 - kostnad som har samband med graviditet och som uppstår efter graviditetens 28:e vecka
 - förlorad arbetsinkomst
 - den del av kostnad för vård utanför hemmet som svarar mot inbesparade levnadsomkostnader
 - kostnad där den skadevällande händelsen föranleds av att den försäkrade är påverkad av alkohol, andra berusningsmedel, sömnmedel, narkotiska medel eller som föranleds av läkemedelsmissbruk.
- 8.4 Arbetskada Försäkringen gäller inte för *olycksfallsskada* under tjänsteutövning eller liknande, där skadan är att betrakta som *arbetskada*, oavsett om den försäkrade är att betrakta som arbetstagare, arbetsgivare eller egen företagare.

Ersättning lämnas inte för förlorad arbetsinkomst.

21 Skadevärderingsregler

- 21.1 Ersättning vid medicinsk invaliditet Till grund för bestämning av invaliditetsgraden läggs sådana av olycksfallet föranledda skador och symptom som objektivt kan fastställas.
- Bestämningen sker oberoende av i vilken grad den skadades arbetsförmåga nedsatts på grund av olycksfallsskadan. Kan förlorad kroppsdel ersättas av protes, bestäms invaliditetsgraden även med beaktande av protesfunktionen.
- Medicinsk invaliditet* beräknas enligt en för försäkringsbranschen gemensam tabell.
- Har skador på flera kroppsdelar uppkommit genom samma *olycksfall* betalas ersättning högst efter en beräknad invaliditetsgrad av 100 %.
- 21.2 Ersättning vid ekonomisk invaliditet Till grund för bestämning av *ekonomisk invaliditet* läggs endast sådana av olycksfallet föranledda skador och symptom som objektivt kan fastställas.
- Bestämning av *ekonomisk invaliditet* sker med ledning av den förlust av arbetsförmågan som olycksfallsskadan medfört samt med rimlig hänsyn till ålder, tidigare utbildning och verksamhet, omskolning eller annan liknande åtgärd samt bostadsförhållanden.
- När olycksfallsskadan medfört bestående nedsättning av den försäkrades arbetsförmåga med minst 50 % och Försäkringskassan beviljat förtidspension enligt lagen om allmän försäkring utbetalas invaliditetsersättning enligt följande:

Förtidspensionens nivå	Invaliditetsersättning i procent av försäkringsbeloppet
100 %	100 %
75 %	75 %
50 %	50 %

Beviljas sjuk- eller aktivitetsersättning från och med fyllda 60 år eller senare, lämnas ersättning för *ekonomisk invaliditet* bara om den medicinska invaliditetsgraden – till följd av olycksfallsskadan – är minst 50 %. Motsvarande gäller också om den försäkrade först fått mindre än hel sjuk- eller aktivitetsersättning och efter fyllda 60 år får hel sjuk- eller aktivitetsersättning.

Om den försäkrade vid skadetillfället uppbar partiellt tidsbegränsad sjukersättning eller partiell sjuk- eller aktivitetsersättning lämnas högst så stor ekonomisk invaliditetsersättning som svarar mot förlusten av restarbetsförmågan.

Om den försäkrade vid skadetillfället uppbar hel tidsbegränsad sjukersättning eller hel sjuk- eller aktivitetsersättning, lämnas ingen ersättning för *ekonomisk invaliditet*.

Om den försäkrade vid skadetillfället har fyllt 46 år, reduceras ersättningen med 5 procentenheter för varje år åldern överstiger 45 år. Åldersnedtrappning görs inte för den som vid olycksfallet har barn under 17 år.

22 Ersättningsregler

22.1 Kostnadsersättningar

Ersättning lämnas för nödvändiga och skäliga kostnader till följd av olycksfallet som inte skall ersättas från annat håll enligt lag, konvention, annan försäkring eller kollektivavtal.

Är den försäkrade inte inskriven hos Allmän försäkringskassa i Sverige lämnas ersättning för kostnader som skulle ha ersatts om denne varit inskriven.

Kostnader skall styrkas med originalkvitto och/eller med intyg om utbetald ersättning från vårdgivare eller landsting.

Vid *olycksfall* utanför hemorten och utomlands skall ersättning i första hand lämnas från separat reseförsäkring alternativt resemoment i hemförsäkringen.

22.1.1 Läkekostnader

Ersättning lämnas för nödvändiga och skäliga kostnader för läkarvård, sjukhusvård, behandling och hjälpmedel som läkare föreskrivit för skadans eller sjukdomens läkning.

Vid sjukhusvård ersätts den del av vårdkostnaderna som inte motsvarar inbesparade levnadskostnader (normal levnadskostnad är beräknad till 1,5 promille av prisbasbeloppet per dag det år vården ges).

För vård eller behandling i Sverige lämnas ersättning endast om vården eller behandlingen ges inom den offentliga vården eller av läkare eller annan, som är uppförd på förteckning upprättad av Försäkringskassan eller som har vårdavtal med sjukvårdshuvudman. Privat operation och därmed sammanhängande vårdkostnader ersätts inte.

Ersättning lämnas också för behandlingskostnad för vård os sjukgymnast eller annan behandling under förutsättning att behandlingen sker efter remiss av läkare som är uppförd på förteckning upprättad av Försäkringskassan eller som har avtal med sjukvårdshuvudman.

Finns remiss till sjukgymnast men den försäkrade väljer annan behandling, ersätts denna med vad som motsvarar patientavgiften vid sjukgymnastig i offentlig vård. För vård eller behandling utomlands lämnas ersättning endast om olycksfallet inträffat utomlands.

Ersättning för läkekostnader lämnas längst i fem år från skadetillfället.

Om olycksfallsskadan medför invaliditet men slutreglering inte kunnat ske inom fem år, lämnas dock ersättning intill dess slutreglering sker.

Ersättning lämnas inte sedan invaliditetsersättning betalats.

22.1.2 Tandskadekostnader

Ersättning lämnas för nödvändiga och skäliga kostnader för behandling av tandskada vid *olycksfall*. Vid resa utanför Sverige gäller dock försäkringen för behandling av akuta tandbesvär/tandskador oberoende av skadeorsak, inklusive skada genom tuggning eller bitning. Med tandskada menas även skada på tandprotes som var på plats i munnen när den skadades.

Behandling och kostnader skall i förväg godkännas av Moderna Försäkringar. Skälig kostnad för akut behandling ersätts dock även om godkännande inte hunnit inhämtas.

För behandling i Sverige lämnar försäkringen ersättning endast för tandbehandling som omfattas av tandvårdsförsäkringen. Implantatbehandling som inte omfattas av tandvårdsförsäkringen ersätts inte.

För behandling utomlands lämnas – om olycksfallet inträffat utomlands – ersättning för akut behandling. Ersättning betalas för slutbehandling i Sverige.

Ersättning lämnas för behandling inom fem år från skadetillfället.

Behöver behandling skjutas upp till senare tidpunkt på grund av den försäkrades ålder, därför att den försäkrades samtliga tänder inte är färdigutvecklade, ersätts den uppskjutna behandlingen om den genomförs före fyllda 25 år. För uppskjuten behandling som utförs senare, men före fyllda 30 år, ersätts kostnader endast under förutsättning att Moderna Försäkringar godkänt den uppskjutna behandlingen innan den försäkrade fyllt 25 år.

Har försäkringen lämnat ersättning för en slutbehandling av tandskadan, lämnar försäkringen inte ytterligare ersättning. Ersättning kan dock lämnas inom fem år från olycksfallet om försäkring inträtt som inte var förutsägbar vid slutbehandlingen och som beror på olycksfallsskadan.

22.1.3 Resekostnader

Ersättning lämnas för nödvändiga och skäliga resekostnader i samband med vård och behandling som läkare föreskrivit för skadans eller sjukdomens läkning.

Måste särskilt transportmedel anlitas för att den försäkrade skall kunna utföra ordinarie yrkesarbete, skol- eller arbetsmarknadsutbildning, lämnas ersättning för merkostnader för resor mellan fast bostad och den fasta arbetsplatsen eller skolan. Merkostnader för resor mellan fast bostad och arbetsplatsen skall i första hand ersättas av arbetsgivaren eller Försäkringskassan.

Ersättning lämnas för det billigaste färd sätt som hälsotillståndet medger. Behovet måste styrkas av läkare. Företas resan med privatbil betalas ersättning enligt Moderna Försäkringars normer. För resa med privatbil som kostnadsfritt lånats, tjänstebil, förmånsbil etcetera där kostnad inte uppkommit lämnas ingen ersättning.

Ersättning för resekostnader lämnas längst i fem år från skadetillfället.

Om olycksfallsskadan medför invaliditet men slutreglering inte kunnat ske inom fem år, lämnas dock ersättning till dess slutreglering sker.

Ersättning lämnas inte sedan invaliditetsersättning utbetalats.

Vid resa utanför Sverige lämnas utöver resekostnader enligt punkt 22.1.3 ovan även för följande kostnader.

22.1.4 Tillkommande resekostnader vid resa utanför Sverige

22.1.4.1 Merkostnader för hemresa

Bedömer behörig läkare eller tandläkare på vistelseorten att försäkrad måste återvända till hemorten i Sverige för vård eller behandling betalas ersättning för eventuell merkostnad för hemresa. Både nödvändigheten av hemresa och färd sätt

skall vara föreskrivet av läkare eller tandläkare och på förhand godkänt av Moderna Försäkringar eller SOS International i Köpenhamn.

Merkostnader för medföljande försäkrades hemresa ersätts också under ovan angivna förutsättningar.

22.1.4.2 Nära anhörigs resa till svårt sjuk eller avliden

Blir den försäkrade svårt sjuk eller drabbas denne av *olycksfall* utomlands och bedömer behörig läkare tillståndet som livshotande, betalar Moderna Försäkringar nödvändiga och skäligen kostnader för biljett och uppehälle för två nära anhörigas resa från Sverige och åter.

Om tid bedöms finnas skall Moderna Försäkringar först godkänna resan.

Vad som sagts ovan gäller även om den försäkrade avlider utomlands och begravning äger rum på platsen.

Även resa till och från annat land än Sverige kan efter prövning - betalas, dock högst med vad motsvarande resa skulle kosta från Sverige och åter.

Anmärkning

Med nära anhörig avses här make, maka, sambo, registrerad partner, barn, barnbarn, syskon, föräldrar, far-, mor- och svärföräldrar, svåger, svågern eller annan person som är skriven på samma adress som den försäkrade samt person som har vårdnaden om nära anhörig.

22.1.4.3 Hemtransport av avliden

Om den försäkrade avlider utanför hemorten i Sverige, betalar Moderna Försäkringar kostnaden för transport av den avlidne till hemorten. Moderna Försäkringar betalar också kostnaden för sådana arrangemang som är nödvändiga för transportens genomförande samt eventuell merkostnad för medföljande försäkrads hemresa.

22.1.4.4 Begravning utomlands

Om den försäkrade avlider utomlands kan Moderna Försäkringar, i stället för transport till hemorten i Sverige, betala kostnaderna för begravning på platsen.

22.1.4.5 Merkostnader för kost och logi

Försäkringen ersätter merkostnader för kost och logi för den försäkrade på grund av akut sjukdom eller *olycksfall* under förutsättning att behörig läkare intygat att sjukdomen eller olycksfallet nödvändigtvis medfört förlängning av restiden eller ändring av boendeformen.

22.1.5 Merkostnader

Leder olycksfallsskadan till att den försäkrade måste behandlas av läkare, lämnas ersättning enligt skadeståndsrättsliga regler för

- normalt burna kläder och normalt burna personliga tillhörigheter som skadats vid olyckstillfället (glasögon, armbandsur, slät vigselring och handväska).
- oundvikliga merkostnader som till följd av olycksfallsskadan uppstått under den akuta sjukdomstiden.

22.1.6 Rehabiliterings- och hjälpmedelskostnader	<p>Om <i>olycksfallsskada</i> medför behov av rehabilitering eller särskilda hjälpmedel under försäkringstiden lämnas ersättning för nödvändiga och skäliga kostnader för detta. Kostnaderna skall ha uppkommit efter den akuta behandlingstiden och på förhand godkänts av Moderna Försäkringar.</p> <p>Med rehabilitering menas sådan vård, behandling, träning och omskolning som kan behövas för att den försäkrade skall återfå bästa möjliga funktionsförmåga och kunna leva ett så normalt liv som möjligt.</p> <p>Behandling av grundsjukdom är inte rehabilitering. Behandling som syftar till att upprätthålla funktionsförmåga som förvärvats efter olycksfallet eller sjukdomen (underhållsbehandling) är inte heller att betrakta som rehabilitering. Rehabilitering skall vara tidsbegränsad.</p> <p>Ersättning kan lämnas för kostnader vid</p> <ul style="list-style-type: none"> • vård och behandling som behandlande läkare remitterat den försäkrade till (Moderna Försäkringar skall ta del av remissen innan behandling påbörjas) • arbetsprövning, arbetsträning och omskolning • hjälpmedel, till exempel i bostaden eller i bilen, som kan lindra ett invaliditetstillstånd eller öka rörelseförmågan. Kostnad för standardhöjning ersätts inte. <p>Ersättning för rehabilitering utomlands lämnas endast i de fall svensk sjukvårdshuvudman godkänt och till huvudsaklig del finansierar behandlingen.</p>
22.1.7 Läkarintyg och andra handlingar	<p>Vid ersättningsbar skada betalas även kostnader för läkarintyg och andra handlingar som Moderna Försäkringar behöver för att reglera skadan.</p>
22.2 Invaliditetsersättning	<p>Försäkringens gäller för <i>olycksfallsskada</i> och lämnar ersättning</p> <ul style="list-style-type: none"> • vid bestående nedsättning av kroppsfunction (medicinsk invaliditet) • då att arbetsförmågan för framtiden minskats med minst 50 % till följd av skadan (ekonomisk invaliditet). <p>Bedömning av invaliditetsgraden sker enligt reglerna för medicinsk och ekonomisk invaliditet, se punkt 21.</p> <p>Vid <i>olycksfallsskada</i> som medför ekonomisk invaliditet utbetalas istället ersättning beräknad efter den medicinska invaliditetsgraden om detta leder till högre ersättning. Ersättning kan aldrig lämnas för både medicinsk och ekonomisk invaliditet.</p>
22.1 Invaliditetskapital	<p>Ersättning utbetalas med så stor del av försäkringsbeloppet som svarar mot invaliditetsgraden vid den ålder den försäkrade uppnått vid olycksfallet.</p>
22.1.1 Rätten till invaliditetskapital	<p>Rätt till invaliditetskapital inträder om <i>olycksfallsskadan</i> inom 3 år från olycksfallet medför invaliditet och minst 12 månader förflutit från olycksfallet. Så snart den definitiva invaliditetsgraden fastställts, utbetalas invaliditetskapitalet.</p> <p>Fastställelse av den definitiva invaliditetsgraden skall om möjligt ske inom 3 år från olycksfallet, men kan uppskjutas så länge detta enligt medicinsk erfarenhet eller med hänsyn till föreliggande rehabiliteringsmöjligheter är nödvändigt.</p> <p>Om behandlingen är helt avslutad och den definitiva invaliditetsgraden kan fastställas redan innan 12 månader förflutit från olycksfallet, inträder ersättningsrätten och ersättning utbetalas när invaliditetsgraden fastställts.</p>
22.2 Möjlighet till omprövning av ersättning om invaliditeten ökar	<p>Om <i>olycksfallsskadan</i> medför att den försäkrades kroppsfunction väsentligt och bestående försämras eller att den försäkrade förlorar ytterligare arbetsförmåga efter det att slutreglering skett, har den försäkrade rätt att återkomma och få invaliditetsgraden omprövad.</p>

- Omprövning medges dock inte sedan mer än 10 år förflutit från när olycksfallet inträffade.
- 22.3 Vänteersättning
- Kan den definitiva invaliditetsgraden inte fastställas när rätt till ersättning inträder, utbetalas vänteersättning från denna tidpunkt till dess fastställelse sker.
- Vid början av varje 12-månadersperiod (ersättningsår), räknat från den tidpunkt då rätten till ersättning inträdde, fastställs den invaliditetsgrad som skall tillämpas under ersättningsåret. Invaliditetsgraden är den som olycksfallet bedöms minst komma att ge upphov till.
- Vänteersättning under ersättningsåret utgör 6 % av det engångsbelopp som motsvarar den för ersättningsåret fastställda invaliditetsgraden.
- 21.1.1 Värdesäkring och utbetalning av invaliditetsersättning
- Försäkringsbeloppet bestäms av det *prisbasbelopp* som gäller det år då Moderna Försäkringar betalar ut ersättningen.
- Slutreglering av skadan görs först när den medicinska – eller i förekommande fall den ekonomiska – invaliditeten är fastställd. Dessförinnan kan förskott på invaliditetsersättningen betalas ut. Förskottet skall svara mot den lägst förväntade medicinska invaliditeten. Sådant förskott avräknas från den ersättning som skall betalas ut när invaliditetsgraden har fastställts.
- Vid dödsfall innan slutreglering skett utbetalas till dödsboet det belopp som svarar mot den säkerställda medicinska invaliditet som förelåg före dödsfallet. Ersättning lämnas inte om dödsfallet inträffar inom 12 månader från skadedagen.
- 22.3 Dödsfallsersättning
- Om den försäkrade avlider på grund av *olycksfallsskada* inom 3 år från olycksfallet, utbetalas dödsfallsersättning till den försäkrades dödsbo.
- 23 Självrisk
- Försäkringens gäller utan självrisk.
- 41 Åtgärder vid skada
- Vid skada skall den försäkrade vidta de åtgärder som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.
- 42 Skaderegleringsbestämmelser och preskription
- Vid skada skall den försäkrade utöver de bestämmelser som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 42, beakta följande.
- 42.1 Anmälan om skada
- Anmälan om inträffat *olycksfall* som kan ge rätt till ersättning skall göras till Moderna Försäkringar så snart som möjligt.
- Medgivande för Moderna Försäkringar att för bedömning av sin ansvarighet inhämta upplysningar från läkare, sjukhus, annan vårdanstalt, allmän försäkringskassa eller annan försäkringsinrättning skall lämnas om Moderna Försäkringar begär detta.
- Förutsättning för rätt till ersättning är att den försäkrade
- snarast anlitar läkare
 - under sjuktiden står under fortlöpande läkartillsyn
 - följer läkarens föreskrifter
 - följer Moderna Försäkringars anvisningar.
- Om Moderna Försäkringar begär det skall den försäkrade inställa sig för undersökning hos särskilt anvisad läkare. Sådant undersökning bekostas av Moderna Försäkringar.
- 43 Tidpunkt för betalning av ersättning

Ersättning betalas enligt de regler som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 43.

Därutöver gäller följande.

Dröjsmålsränta betalas inte om dröjsmålet beror på krig eller politiska orolig heter.

Oavsett om dröjsmål föreligger, betalar Moderna Försäkringar ränta på dödsfallskapital som förfallit till betalning men som kvarstår i Moderna Försäkringars förvaltning. Sådan ränta beräknas enligt de grunder för Moderna Försäkringars verksamhet som är eller blir stadfästa enligt försäkringsörelselagen. Röntan avräknas i förekommande fall från dröjsmålsränta. Ränta betalas inte om den är mindre än 200 kronor.

44 Försäkringsavtalslagen med mera

För olycksfallsförsäkringen tillämpas reglerna i 19 kap försäkringsavtalslagen (2005:104, FAL).

X STYRELSEANSVARSFÖRSÄKRING

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringstagare är försäkrad förening eller församling.

Försäkringen gäller för försäkringstagarens valda styrelseledamöter, suppleanter och interna revisorer (de försäkrade).

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skadeståndskrav som för första gången framställs mot försäkrad under den tid försäkringen är i kraft.

Försäkringen gäller dock inte för skada som anmäls senare än 6 månader efter det att försäkringen upphört att gälla.

3 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller inom Sverige.

6 Försäkringsbelopp - Högsta ersättning

Försäkringsbeloppet, som anges i försäkringsbrevet utgör högsta ersättning som Moderna Försäkringar betalar för skadestånd, utrednings-, förhandlings-, rättegångs-, skiljedoms- och räddningskostnader.

7 Vad försäkringen gäller för

7.1.1 Ren förmögenhetsskada

Försäkringen gäller vid skadeståndskrav avseende *ren förmögenhetsskada*, som försäkrad orsakat genom fel eller försummelse i egenskap av vald styrelseledamot, suppleant eller intern revisor och då personligt ansvar kan krävas enligt bostadsrättslagen eller lagen om ekonomiska föreningar.

7.2 Åtagande

Vid skadeståndskrav som kan omfattas av försäkringen och som beräknas överstiga avtalad självrisk åtar sig Moderna Försäkringar gentemot den försäkrade att

- utreda om skadeståndsskyldighet föreligger
- förhandla med den som kräver skadestånd
- föra den försäkrades talan vid rättegång eller skiljeförfarande och i det fallet betala de rättegångs- eller skiljedomskostnader som uppkommer för den försäkrade eller som denne åläggs att betala och som inte kan utfås av motpart eller annan
- betala det skadestånd den försäkrade är skyldig att utge.

8 Undantag

Försäkringen gäller inte för

- skadeståndskrav som uppkommit genom beslut i styrelsen om lön, arvode eller annan ersättning till styrelseledamot
- skadeståndskrav som grundas på eller är en följd av att styrelseledamot har tagit emot otillåten ersättning
- skadeståndskrav som grundas på eller är en följd av mutor, bestickningar eller annan liknande ersättning eller på grund av bidrag till politisk sammanslutning
- skadeståndskrav framställt av försäkrad mot annan försäkrad
- skada genom att styrelseledamot underlåtit att teckna och vidmakthålla nödvändiga försäkringar, till exempel fastighetsförsäkring eller byggherreansvarsförsäkring för bostadsrättsföreningen
- böter eller viten.

22 Ersättningsregler

Moderna Försäkringar ersätter

- kostnader och skadestånd enligt åtagande i punkt 7.2
 - räddningskostnader enligt punkt XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.3
- med avdrag för
- självrisk enligt punkt 23.

23 Självrisk

Vid varje skadetillfälle dras från de sammanlagda kostnaderna för skadestånd, Moderna Försäkringars utredning, förhandling, rättegång, skiljeförfarande och räddningsåtgärd ett belopp som utgör den försäkrades självrisk.

Lägsta självrisk för försäkringen anges i försäkringsbrevet (grundsjälvrisk).

23.1.1 Flera skador - Serieskada

Endast en självrisk – den som gäller då skadeståndskrav framställs första gången – skall tillämpas

- vid flera skador som uppkommit till följd av samma händelse eller omständighet.

41 Åtgärder vid skada

Vid skada skall den försäkrade vidta de åtgärder som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.

41.4 Särskilda åtgärder - polisutredning och rättegång

Har försäkrad i sak som kan beröra försäkringen kallats till förhör inför polis- eller annan myndighet eller har denne i sådan sak instämts till domstol, skall Moderna Försäkringar omedelbart underrättas om detta. Moderna Försäkringar äger rätt att efter samråd med försäkrad utse rättegångsombud samt lämna denne för rättegången nödvändiga anvisningar och instruktioner

42 Skaderegleringsbestämmelser och preskription

Vid skada skall den försäkrade följa de bestämmelser som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 42.

43 Tidpunkt för betalning av ersättning

Ersättning betalas enligt de regler som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 43.

XI SANERINGS- OCH HUSBOCKSFÖRSÄKRING

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för *försäkringstagaren* såsom ägare till försäkrad *byggnad*.

1.1 Annan ägare

Försäkringen gäller dessutom för annan ägare av försäkrad *byggnad* som *försäkringstagaren* enligt avtal åtagit sig ansvar för.

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

3 Var försäkringen gäller

Försäkringen omfattar försäkrade byggnader inom *försäkringsställe* som anges i försäkringsbrevet.

6 Försäkringsbelopp – Högsta ersättning

Försäkringen gäller intill 25 *prisbasbelopp* vid varje skadetillfälle, om inte annat anges i försäkringsbrevet.

7 Vad försäkringen gäller för

7.1 Saneringsförsäkring

7.1.1 Skadedjur

Försäkringen gäller för bekämpning av *skadedjur* i försäkrad *byggnad* eller lokal för bostadsändamål eller kontorsverksamhet och som är i bruk som bostad eller kontor.

7.1.2 Dödsfall

Försäkringen ersätter skäliga kostnader för nödvändig insekts- och luktsanering samt reparation av försäkrad *byggnad* till följd av att person avlider i bostad och dödsfallet förblir oupptäckt en längre tid.

7.2 Husbocksförsäkring

7.2.1 Sanering av husbock, hästmyra med mera

Angrips försäkrad *byggnad* av husbock, hästmyra eller annan *träförstörande insekt* svarar Moderna Försäkringar för sanering och reparation om sådan anses nödvändig.

Skyddet mot hästmyra gäller även om byggnaden inte godkänts för husbock.

Försäkringen gäller endast under förutsättning att byggnaden vid besiktning godkänts av Moderna Försäkringar. Sker inte besiktning inom sex månader från försäkringens begynnelse, anses byggnaden godkänd.

Om angreppet bevisligen inträffat före försäkringens begynnelse, omfattar försäkringen ändå sanering men inte friläggning, reparation eller utbyte av skadad egendom.

8 Undantag

8.1 Undantag - Skadedjursbekämpning

Försäkringen gäller inte för

- sanering av döda insekter
- kostnad för friläggning och återställande vid sanering
- extrakostnader som uppkommer i samband med sanering, till exempel flyttnings-, städnings- eller lagringskostnader.

8.2 Undantag -
Husbocksförsäkring

Försäkringen gäller inte för

- angrepp på rötskadat virke
- *byggnad* som är eller har varit ekonomibygnad eller uthus till lantgård
- angrepp som anmäls först sedan försäkringen upphört att gälla.

Anmärkning

Används begagnat virke vid reparation, om- eller tillbyggnad skall det först impregneras mot husbock. Begagnat virke som varit utsatt för insektsangrepp får inte komma till användning.

23 Självrisk

Försäkringen gäller utan självrisk.

41 Åtgärder vid skada

Vid skada skall den försäkrade, utöver de åtgärder som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41 göra följande.

41.1 Särskilda åtgärder
vid skada

Vid upptäckt eller angrepp av husbock, hästmyra eller annan *träförstörande insekt* eller skadedjur, eller vid dödsfall som kan medföra behov av sanering skall *försäkringstagaren*

- bereda sanerings- och reparationspersonal tillträde för inspektion, sanering och reparation samt vid behov svara för godkända stegar, lyftanordningar eller liknande där så krävs
- avlägsna lösöre som kan förhindra eller försvåra inspektion, sanering eller reparation.

Försäkringstagaren har att svara för eventuella extra kostnader som uppkommer om nödvändiga åtgärder i detta avseende inte är vidtagna.

Anmärkning

I alla upplåtelseavtal skall *försäkringstagaren* framhålla skyldigheten att omedelbart anmäla förekomst av ohyra. Vidare skall *försäkringstagaren* informera de boende eller andra hyresgäster om skyldigheten att lämna tillträde för nödvändig bekämpning, samt skyldigheten att vidta nödvändiga föreberedelser.

Försäkringstagaren har att svara för kostnader som uppkommer genom att dessa föreberedelser försummas.

42 Skaderegleringsbestämmelser och preskription

Vid skada skall den försäkrade följa de bestämmelser som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 42.

43 Tidpunkt för betalning av ersättning

Ersättning betalas enligt de regler som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 43.

XII FÖRMÖGENHETSBRÖTTSFÖRSÄKRING

1 Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

- 1.1 Försäkrad verksamhet Försäkringen avser i försäkringsbrevet angiven förenings- eller församlingsverksamhet och därmed sammanhängande aktiviteter och gäller för *försäkringstagaren* (den försäkrade).

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada genom brott enligt punkt 7, som förövas och upptäcks under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden). Försäkringen gäller dock inte för skada genom brott som förövats mer än 3 år före dess upptäckt.

3 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada genom brott som förövas inom Norden.

- 3.1 Utanför Norden - tilläggsavtal fordras Om tilläggsavtal träffats - vilket i så fall framgår av försäkringsbrevet - gäller försäkringen för skada genom brott som förövas utanför Norden, se "Anmärkning" under punkt 7.1.

6 Försäkringsbelopp – Högsta ersättning

Försäkringsbeloppet, som anges i försäkringsbrevet, utgör högsta ersättning som Moderna Försäkringar betalar för skada, skadestånd, förhandlings-, rättegångs-, skiljedoms- och räddningskostnader.

- 6.1 Sammanlagd ersättningsskyldighet Moderna Försäkringars sammanlagda ersättningsskyldighet för skada till följd av ett eller flera brott som förövas under ett och samma försäkringsår är begränsad till 1 försäkringsbelopp för varje skada och totalt per försäkringsår.

6.2 Flera skador - Serieskada

- 6.2.5 Flera brottsliga handlingar Vid skada som uppkommer till följd av en serie brottsliga handlingar av likartad karaktär och som förövas av en och samma person, eller flera personer i samförstånd är ersättningen begränsad till 1 försäkringsbelopp, oavsett om brotten förövas under ett eller flera försäkringsår. Ersättning lämnas i det fallet intill det försäkringsbelopp som gäller vid den tidpunkt då brottslig handling först förövas.

7 Vad försäkringen gäller för

- 7.1 Förmögenhetsbrott Försäkringen gäller för skada som åsamkas den försäkrade genom att *arbetstagare*, i tjänsten gör sig skyldig till något av följande i brottsbalken angivna brott
- förskingring, undandräkt eller grov förskingring
 - trolöshet mot huvudman, dock endast i den mån den försäkrade kan visa att syftet varit att bereda någon personlig vinning
 - bedrägeri, bedrägligt beteende eller grovt bedrägeri
 - stöld, snatteri eller grov stöld.

Försäkringen gäller även för den skadeståndsskyldighet som kan föreligga för försäkrad genom att *arbetstagare* i tjänsten bevisligen gör sig skyldig till förmögenhetsbrott mot annan.

Kan det inte fastställas vem som förövat brottet, gäller försäkringen endast om den försäkrade genom tillförlitlig utredning kan styrka att någon *arbetstagare* i tjänsten gjort sig skyldig till brott.

Anmärkning

	Om försäkringen gäller utanför Norden (se punkt 3.1) omfattar försäkringen utanför Norden endast skada som orsakas av brott enligt lagen på gärningsorten.
7.1.3 Databrott	Försäkringen gäller även för den skada (ekonomisk förlust) som åsamkas den försäkrade genom <i>databrott</i> som förövas av <i>arbetstagare</i> . Tilläggsavtal fordras <i>7.1.3.1 Databrott förövad av annan än arbetstagare</i> Utän särskilt avtal gäller försäkringen inte för den skada (ekonomisk förlust) som åsamkas den försäkrade genom <i>databrott</i> som förövas av annan än <i>arbetstagare</i> .
7.2 Åtagande	Vid skada som kan omfattas av försäkringen och som beräknas överstiga för skadan tillämplig självrisk åtar sig Moderna Försäkringar gentemot den försäkrade att <ul style="list-style-type: none"> • betala den skada som förorsakas den försäkrade • vid krav på skadestånd från annan på grund av konstaterat förmögenhetsbrott utreda och förhandla om eventuell skadeståndsskyldighet • betala det skadestånd som den försäkrade är skyldig att utge • betala skäliga rättegångskostnader.
8 Undantag	
8.15 Personkrets	Försäkringen gäller inte för skada som åsamkas den försäkrade av <ul style="list-style-type: none"> • person i aktiebolag som kontrollerar mer än 5 % av aktiernas röstvärde i det försäkrade bolaget eller i dess dotterbolag • ägare i bolag som inte är aktiebolag.
8.23 Utrednings- och revisionskostnader	Försäkringen gäller inte för utrednings- och revisionskostnader för att fastställa skadans orsak och omfattning även om kostnaden uppkommer i samband med rättegång.
8.24 Ränta	Försäkringen gäller inte för ränta på uppkommen skada.
8.25 Goodwill	Försäkringen gäller inte för skada genom förlust av goodwill eller annan indirekt förlust.
8.26 Upprepad skada	Har ett skadefall upptäckts ersätter inte försäkringen ytterligare skador, som förövaren av den tidigare upptäckta skadan genom annan gärning orsakar, om inte särskilt avtal träffats.
8.27 Bestickning, affärshemlighet med mera	Försäkringen gäller inte för skada genom bestickning, yppande av affärshemlighet eller annan konfidentiell information av vilket slag det vara må.
8.28 Svinn	Försäkring gäller inte för skada där lagervärdering eller resultaträkning är enda beviset på förlusten.
8.29 Datavirus	Försäkringen gäller inte för skada genom <i>datavirus</i> oavsett vad som orsakar detta.
8.30 Förutsebar skada	Försäkringen gäller inte för skada som orsakas av handlande eller underlåtenhet att handla som – med hänsyn till omständigheterna – innebär en betydande risk för skadans uppkomst. Försäkringen gäller dock om den försäkrade kan visa att varken den försäkrade eller dennes arbetsledning är medveten om eller borde ha varit medveten om skaderisken.
8.31 Lag, myndighets föreskrift eller beslut	Försäkringen gäller inte för skada som orsakas genom åsidosättande av lag, myndighets föreskrift eller beslut, domstols dom eller beslut, såvida inte den försäkrade kan visa att den försäkrade eller dennes arbetsledning varken har eller borde ha haft kännedom om åsidosättandet.
8.33 Böter, viten eller straffskadestånd	Försäkringen gäller inte för böter, viten, straffskadestånd (till exempel "punitive damages") eller annan liknande kostnad.
8.34 Krav mellan försäkrade	Försäkringen gäller inte för skada som de försäkrade orsakar varandra, om inte annat anges i försäkringsbrevet.

21 Skadevärderingsregler

Skadevärdering sker enligt allmänna skadeståndsrättsliga regler.

22 Ersättningsregler

Försäkringen skall inte bereda den försäkrade någon vinst utan endast ersättning för liden skada, även om försäkringsbeloppet är högre.

22.1 Skadeersättning

Moderna Försäkringar ersätter

- kostnader och skadestånd enligt åtagande i punkt 7.2
- räddningskostnad enligt kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.3 med avdrag för
- självrisk enligt punkt 23.

23 Självrisk

23.1 Grundsjälvrisk

Vid varje skadetillfälle dras från de sammanlagda kostnaderna för skada, skadestånd, Moderna Försäkringars utredning, förhandling, rättegång, skiljeförfarande och räddningsåtgärd ett belopp som utgör den försäkrades självrisk.

Lägsta självrisk för försäkringen anges i försäkringsbrevet (grundsjälvrisk).

23.1.1 Flera skador - Serieskada

Endast en självrisk – den som gäller då den första brottsliga handlingen förövas – skall tillämpas

- vid flera skador som uppkommer till följd av en serie brottsliga handlingar, som förövas av en och samma person eller flera personer i samförstånd, oavsett om skadorna hänför sig till ett eller flera försäkringsår.

38 Säkerhetsföreskrifter

38.14 Säkerhetsföreskrifter - Förmögenhetsbrott

38.14.1 Inventering

Den försäkrade skall minst en gång varje försäkringsår inventera varulager, maskiner och inventarier.

38.14.2 Revision

Den försäkrade skall anlita lämplig revisor samt i övrigt företa de revisioner och kontroller som är brukliga inom den försäkrade verksamheten. Revisionen skall bland annat bestå i granskning av följande:

- verifikationer – fakturor, sociala avgifter med mera
- bokföringsorder, attest och utanordning av utbetalningar
- löpande bokföring och bokslut
- kontoutdrag och saldobesked från bank/plusgiro eller motsvarande.

Den som utför revisionen skall ha nödvändig kunskap om revisionsarbete samt förmåga att analysera utfallet av revisionsarbetet.

38.14.3 Tillsynsmyndigheter

Den försäkrade skall följa de föreskrifter – med tillämpningsföreskrifter – som meddelas i personuppgiftslagen (1998:204) eller av datainspektionen meddelad föreskrift.

38.20 Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter

Har den försäkrade vid skadetillfället inte följt en säkerhetsföreskrift enligt ovan, kan ersättning minskas eller helt utebli om inte åsidosättandet kan antas ha saknat betydelse för skadan.

Reglerna för påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 38.20.

41 Åtgärder vid skada

Vid skada skall den försäkrade vidta de åtgärder som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.

42 Skaderegleringsbestämmelser och preskription

Vid skada skall den försäkrade följa de bestämmelser som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 42.

43 Tidpunkt för betalning av ersättning

Ersättning betalas enligt de regler som framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 43.

XIII CISTERN- OCH OLJESKADEFÖRSÄKRING

Med tillämpning av kapitel I Egendomsförsäkring (moment A, B och D) och kapitel V Ansvarsförsäkring (moment C och D) gäller följande ändringar och tillägg.

A CISTERNFÖRSÄKRING

6 Försäkrad egendom och försäkringsbelopp

- 6:1 Försäkrad egendom Försäkringen omfattar i försäkringsbrevet angiven cistern med innehåll.
- Anmärkning
Till cistern räknas även från denna gående rörledning till och med närmast cisternen befintlig ventil.

7 Vad försäkringen gäller för

- 7.1 Cistern Försäkringen gäller för skada på cistern till följd av
- *brand*
 - maskinskada enligt punkt 9.
- 7.2 Innehåll i cistern Försäkringen omfattar skada till följd av *brand* och samt plötslig och oförutsedd förlust, förstöring eller förorening av vätska som rinner ut från cisternen.
- 8 Undantag Ersättning lämnas inte för
- skada genom stöld eller svinn
 - skada genom långsamt utträngande vätska (diffusion)
 - skada som består i förslitning, förbrukning, korrosion (till exempel rost eller frätning), beläggning, avsättning eller annan gradvis försämring såsom vikt förlust, röta, mögel eller åldrande
 - skada på innehåll i cistern vid dess hantering eller lagring genom blandning med annat ämne eller vätska. Dock ersätts sådan skada om den orsakats av ersättningsbar skada enligt punkt 7.1 ovan
 - skada som uppstår på andra föremål än den försäkrade cisternen med innehåll
 - destruktion av utrunnen vätska.

B OLJESKADEFÖRSÄKRING – EGEN EGENDOM

6 Försäkrad egendom - Försäkringsbelopp

- 6.2 Försäkringsbelopp – Högsta ersättning Försäkringen gäller med i försäkringsbrevet angivet försäkringsbelopp. Beloppet är *första risk*.

7 Vad försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för skada på försäkringstagarens egendom - till vilken även mark, sjö, vattendrag och vattentäkt räknas – genom oberäknad utströmning av *olja* från i försäkringsbrevet angiven cistern (även bergtrum) med tillhörande rörsystem.

8 Undantag

Försäkringen gäller inte för

- skada på den läckande cisternen med tillhörande rörsystem
- utrunnen *olja*
- skada som är ersättningsbar genom brandförsäkring eller cisternförsäkring
- skada genom inblandning av *olja* i annan vätska än yt- eller grundvatten
- skada som en följd av normalt och beräkneligt spill
- skada i följd av trafik med fordon, för vilket trafikskadelagen äger tillämpning.

C OLJESKADEFÖRSÄKRING – TREDJE MAN TILLHÖRIG EGENDOM

6 Försäkringsbelopp – Högsta ersättning

Försäkringsbeloppet, som anges i försäkringsbrevet, utgör högsta ersättning som Moderna Försäkringar sammanlagt betalar för sakskada och därav föranledd förmögenhetsförlust vid varje skadetillfälle.

Försäkringsbeloppet ingår i det totala försäkringsbeloppet för Ansvarsförsäkring som anges i försäkringsbrevet.

7 Vad försäkringen gäller för

7.1 Försäkringens omfattning Inom den i försäkringsbrevet angivna verksamheten omfattar försäkringen skada genom utströmmande *olja* från sådan cistern (även bergrum) med tillhörande rörsystem, som ägs eller uteslutande används av *försäkringstagaren* och från sådan tankbil eller tankvagn, som disponeras av försäkringstagaren för transport till försäkringstagarens anläggning eller från denna utan mellanlagring.

7.2 Åtagande Moderna Försäkringar åtar sig att för den försäkrade betala skada på tredje man tillhörig egendom samt av denne därigenom åsamkad förmögenhetsförlust om rättsligt relevant orsakssamband föreligger mellan utströmningen och skadan (adekvat kausalitet).

Försäkringen gäller även för förorening av sjö, vattendrag och vattentäkt.

8 Undantag

8.1 Spill Försäkringen gäller inte för skada som är en följd av normalt och beräknligt spill.

8.2 Trafik med mera Försäkringen gäller inte för skada i den mån ersättning skall betalas

- enligt järnvägstrafiklagen (1985:192) eller
- i följd av trafik med luftfartyg, eller fordon för vilket trafikskadelagen (1975:1410) äger tillämpning.

D GEMENSAMMA BESTÄMMELSER FÖR CISTERN OCH OLJESKADA

3 Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller inom Sverige.

23 Självrisk

Vid varje skadetillfälle dras från beräknad skadekostnad ett belopp som utgör den försäkrades självrisk. Självrisken anges i försäkringsbrevet.

38 Säkerhetsföreskrifter

Den försäkrade skall utöver säkerhetsföreskrifterna i kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 38 iaktta nedan angivna föreskrifter. Beträffande påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift, se 38.20.

38.12 Säkerhetsföreskrifter - Cistern och oljeskada

38.12.1 Cistern

För cistern som innehåller brännbar, explosiv eller frätande vätska skall i författning eller av myndighet meddelade föreskrifter iakttas. Dessa föreskrifter återfinns bland annat i

- Arbetarskyddsstyrelsens författningssamling (AFS 1994:53, AFS 2002:1)
- Räddningsverkets/Sprängämnesinspektionens föreskrifter om öppna cisterner och rörledningar (SÄIFS 1997:9).

38.12.1.1 Avstånd till uppvärmningsanordning

Utan Moderna Försäkringars medgivande får inom 15 meter från cistern för brännbar vätska eller i sådan cistern inte finnas uppvärmningsanordning eller bar eld i någon form.

38.12.1.2 Påfyllning och tappning

Vid påfyllning eller tappning – dock minst en gång om året – skall vätskekvantiteten i cistern, som rymmer mer än 50 m³ mätas och journalföras såväl före som efter påfyllningen respektive tappningen.

Journalen skall vid skada eller då Moderna Försäkringar så begär uppvisas för Moderna Försäkringar. Denna bestämmelse avser inte kontinuerlig tappning. Vid sådan tappning skall kontroll av normalt läckage och svinn ske genom annan lämplig åtgärd.

38.12.1.3 Jordning och åskledare

Cistern för brännbar vätska skall vara elektriskt jordad. Cistern som inte är av plåt skall dessutom vara försedd med åskledare.

38.12.1.4 Uppvärmning

Uppvärms i cistern befintlig brännbar vätska på annat sätt än genom varmvatten eller mättad ånga med högst 0,8 MPa övertryck, skall anordningen vara utförd enligt Sprängämnesinspektionens anvisningar (se av Statens Brandnämnd/ Brandinspektionen utgivet cirkulär).

38.12.1.5 Över- och undertryck

Cistern skall vara så utförd eller försedd med sådana anordningar att fara för bristning av cistern genom övertryck eller vakuum undanröjs.

38.12.2 Oljeskada

Den försäkrade skall iaktta i författning eller av myndighet meddelad föreskrift i syfte att begränsa skada genom utströmmande *olja*.

38.12.2.1 Säkerhetsutrustning

För att begränsa skada och för att kunna göra ett snabbt ingripande vid oljeutströmning skall anläggningen ha tillgång till erforderlig utrustning för begränsning och sanering av *olja* samt tillse att berörd personal har erforderlig utbildning i användandet av sådan utrustning.

38.20 Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter

Har den försäkrade vid skadetillfället inte följt en säkerhetsföreskrift enligt ovan, kan ersättningen minskas eller helt utebli om inte åsidosättandet kan antas ha saknat betydelse för skadan.

Reglerna för påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter framgår av kapitel XX Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 38.20.

DEFINITIONER – FÖRKLARINGAR

Olja

Med olja förstås enligt detta villkor, utöver vad som enligt tekniskt språkbruk därmed avses, även brandfarlig vätska enligt förordning (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor.